Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • 19 декабрь 1974 йил, пайшанба № 294 (16.074). • Баҳоси 2 тийин.

КЕЧА МОСКВАДА ТЎҚҚИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИ ИШ БОШЛАДИ.

ДЕПУТАТЛАР СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ҲАМДА СССРНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҲАҚИДА ВА СССРНИНГ 1973 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДАГИ ДОКЛАДЛАРНИ ТИНГЛАДИЛАР ВА МУҲОКАМА ҚИЛИШГА КИРИШДИЛАР.

ПАРТИЯ ХАЛҚНИ ЯНГИ ЗАФАРЛАРГА БОШЛАМОҚДА

Ватанимиз 1974 йилни умумхалқ сиёсий ва меҳнат жўшқинлиги вазиятида тугалламоқда. Бу йил партия билан халқ КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини бажаришда янги муваффақиятларга эришди — социалистик экономика, фан ва маданиятни ривожлантиришнинг ҳамма асосий йўналишларида олға томон дадил қадам ташланди, меҳнаткашлар фаровонлиги муттасил ошди. Коммунистик партия билан Совет давлатининг ташқи сиёсат йўли изчиллик билан амалга оширилмоқда, халқаро майдонда Совет Иттифоқининг обрў-эътибори ва нуфузи тинимсиз ўсмоқда.

Тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили арафасида, 16 декабрь куни КПСС Марказий Комитетининг Пленуми бўлиб, у СССР Давлат бюджети лойиҳаларини муҳокама қилди ва асосан маъқуллади.

Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев катта нутқ сўзлади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми иттифоқдош республикалар Коммунистик партиялари Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетлари, министрликлар ва идоралар, барча партия, совет, хўжалик ва касаба союз ташкилотлари зиммасига КПСС Марказий Комитетининг қарорлари ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг партия иқтисодий сиёсати масалаларига доир нутқларига амал қилиб СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилга мўлжалланган Давлат планини ва умуман тўққизинчи беш йиллик топшириқларини бажариш юзасидан конкрет тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга ошириш мажбуриятини юклади. Пленум корхоналар, ташкилотлар, қурилишлар, колхоз ва совхозлар коллективларининг куч-ғайратларини ишлаб чиқариш самарадорлигини ҳар томонлама оширишга, техника тараққиётини жадаллаштиришга, меҳнат унумдорлигини оширишга, янги ишлаб чиқариш қувватларини тезроқ ишга туширишга ва мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан яхшироқ фойдаланишга, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини яхшилаш учун ҳамма резервларни ишга солиб, айни вақтда материал ва меҳнат сарфларини камайтиришга қаратишни таклиф қилди.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумдаги нутқида партия билан халқнинг тўққизинчи беш йиллик ўтган тўрт йили мобайнидаги ижодий куч-ғайратлари, зўр ғайрат билан қилган фидокорона ишлари якунланди, беш йилликни муваффақиятли тугаллаш борасидаги асосий вазифалар баён этиб берилди.

КПСС XXIV съездидан кейин босиб ўтилган йўл Совет Иттифоқининг иқтисодий, илмий-техникавий, шунингдек мудофаа қудратини интенсив ошириш билан нишонланди. Саноатнинг меҳнат унумдорлиги ва техникавий даражаси ўсмоқда. Қишлоқ хўжалиги социалистик экономиканинг юксак даражада ривожланган секторига дадил айланиб бормоқда.

Ўтган тўрт йилнинг энг асосий сиёсий якуни шундан иборат бўлдики, умуман халқ хўжалигининг муттасил ривожланиши таъминланди, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда олға томон катта қадам қўйилди. Съезд ишлаб чиққан ички ва ташқи сиёсатнинг самаралари тобора яққол намоён бўлмоқда. Бу — партия сиёсати тўғрилигининг ёрқин исботидир. Бу — ишчилар ва деҳқонлар, инженерлар ва олимлар, партия, давлат ва хўжалик раҳбарлиги барча бўғинлари қилган қаҳрамонона, илҳомбахш меҳнатнинг натижасидир.

Партия, халқ КПСС XXIV съезди қарорларини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқда, бу эса съезд қарорларининг асосли эканлигини, бу қарорлар халқ манфаатларига, ижтимоий ривожланишнинг объектив эҳтиёжларига муносиб эканлигини жуда яхши, жуда яққол тасдиқлайди.

Бизнинг экономикамиз беш йилликнинг якунловчи йилига шаҳдам одим ташлаб яқинлашиб келди. Халқ хўжалигини ривожлантиришдаги катта муваффақиятлар 1975 йил вазифаларини ҳал этиш учун, партиянинг узоқ муддатли социал-иқтисодий сиёсатини амалга ошириш йўлидаги курашни давом эттириш учун мустаҳкам замин яратади.

СССРнинг 1975 йилги халқ хўжалик плани ва бюджети лойиҳаларида КПСС XXIV съездининг тўққизинчи беш йилликка доир Директивалари ўзининг амалий ифодасини топмоқда, орттирилган тажриба ва ҳаёт ўртага қўйган янги проблемалар ҳисобга олинмоқда. Тугалловчи йил плани беш йиллик якунларини узил-кесил шакллантириб беради. КПСС Марказий Комитети бу планни мураккаб, аммо реал план деб ҳисоблайди. Планни бажариш зўр куч-ғайрат сарфлашни талаб қилади, албатта. Ана шуларнинг ҳаммасини сергаклик билан тушуниб олиш, муваффақиятларимизни ҳам, шунингдек мавжуд проблемаларни, камчиликларни ҳам муфассал ва ўз-ўзини танқид асосида анализ қилиш олға томон бундан буён қиладиган ҳаракатимизнинг зарур шарти бўлиб қолмоғи керак.

1975 йилги план топшириқлари нақадар мураккаб бўлмасин, бу топшириқларни энг минимал топшириқлар деб билмоқ керак. Шу топшириқларни ошириб бажариш учун актив кураш олиб бориш мумкин ва лозим. Бунинг учун ҳам хўжалик, ҳам сиёсий имкониятлар бор.

Хўжалик имкониятларимиз — тобора яхшироқ ва дурустроқ ишлашдан, ишлаб чиқаришга раҳбарлик савиясини оширишдан иборат. Мамлакатимизнинг жуда катта иқтисодий қудрати, минг-минглаб энг замонавий корхоналари, битмас-туганмас хом ашё запаслари бор. Бизда миллион-миллион ажойиб мутахассислар ишлаб турибди, хўжалик қурилиши соҳасида катта тажриба орттирилган. Ана шу пишиқ — пухта, мустаҳкам базага таяниб барча резервларни аниқлаш ва ишга солиш, планни бажармайдиган корхоналарнинг бўлмаслигига эришиш, ҳамма участкалардаги хўжалик раҳбарларининг планни бажаришдаги интизомини, масъулиятини ошириш лозим.

Сиёсий имкониятларимиз ишлаб чиқаришдаги партия ташкилотларининг ролини янада баланд кўтаришдан, меҳнаткашларнинг ташаббуси, онглилигига таяниб, 1975 йил план топшириқларини муваффақиятли равишда тўла ва ошириб бажариш учун оммавий мусобақани авж олдириб юборишдан иборат.

Бу йилнинг якунлари шу имкониятлар нақадар катталигидан далолат бериб турибди. Планда саноат ишлаб чиқаришини 6,8 процент ўстириш кўзда тутилган бўлса, аслида 8 процент ўстиришга эришилди. Резервларни сафарбар қилиш, партия билан халқнинг фидокорона ишлаши натижасида шундай ўсишга эришилди. КПСС Марказий Комитети партия билан халққа мурожаат қилиб, уларни планни ошириб бажаришга чақирган эди.

Келаси йил баҳорида бутун мамлакат Улуғ Ватан урушидаги Ғалабанинг ўттиз йиллигини нишонлайди. Ҳар бир совет кишиси шонли юбилейни муносиб кутиб олишни, уни меҳнат жабҳасида янги ғалабалар билан нишонлашни ўзининг муқаддас бурчи деб ҳисоблайди, бунга шак-шубҳа йўқ.

Оммавий-сиёсий ишларнинг ҳаммасини меҳнат ғайратини мустаҳкамлаш ва жўш урдиришга, илғор тажриба, муқобил планларни оммалаштиришга янада каттароқ аҳамият беришга, социалистик мусобақани энг асосий социал-иқтисодий мақсадларга эришишга қаратиш лозим. Шунчаки кўпроқ иш қилиш эмас, бу ишни яхшироқ ва тежамлироқ қилиш — социалистик мажбуриятларнинг марказида туриши керак.

Хўжалик ва сиёсий имкониятларимизни ишга солиш, беш йилликни муваффақиятли тугаллашга эришиш — партия ташкилотларимизнинг, совет ва хўжалик органларининг, касаба союз ва комсомолнинг бурчидир. Келгуси йилнинг энг муҳим сиёсий ва иқтисодий вазифаси ана шундан иборат.

КПСС билан Совет давлати партия XXIV съезди белгилаб берган иқтисодий сиёсатни, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш негизида халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтириш йўлини изчиллик ва қатъият билан ўтказиб келмоқдалар. Шу йўлни амалга ошириш натижасида тўрт йил мобайнида мамлакат аҳолисининг пул даромадлари 56 миллиард сўм миқдорида кўпайди. Шу беш йилликда меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш тадбирларига бундан аввалги 10 йил мобайнидагига қараганда кўпроқ маблағ ажратилмоқда. Халқ хўжалигининг муваффақиятли ривожланиши маданий ва уй-жой қурилишини кенг авж олдириш учун катта-катта ресурсларни ажратиш имконини берди.

Шу билан бирга Пленумда таъкидлаб ўтилдики, мамлакат саноати ва қишлоқ хўжалигини янада муваффақиятли ривожлантириш мавжуд қийинчиликлар ва камчиликларни қатъиян бартараф қилишни, партия билан халқнинг куч-ғайратларини ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини, унинг сифат кўрсаткичларини оширишга жамлашни талаб қилади. Ишлаб чиқариш аппаратининг бошланғич бўғинидан тортиб марказий хўжалик органларигача бўлган бутун бошқарув фаолиятининг сифатини кўтариш муҳимдир. Планларимизнинг сифатини ҳам яхшилаш, уларнинг балансли бўлишига, зарур резервлар билан таъминланган бўлишига эришиш лозим.

Самарадорлик нақадар юқори бўлса, биз халқ хўжалигини ривожлантиришнинг юксак суръатларини унинг ижтимоий эҳтиёжларни қондиришга қўшиши мумкин бўлган ҳиссасини кўпайтириш билан шунчалик яхшироқ боғлаб олиб боришимиз мумкин бўлади. Кейинги йиллар ичида ишлаб чиқаришнинг юксак самарадорлиги учун курашда маълум ижобий силжишлар рўй берди. КПСС XXIV съездининг молиявий ва моддий ресурсларни энг кўп самара берадиган ғоят истиқболли ишлаб чиқаришларни ривожлантиришга жамлаш тўғрисидаги, ишлаб чиқариш қувватларидан янада тўла-тўкис фойдаланиш, хом ашё ва материаллар сарфини камайтириш тўғрисидаги кўрсатмалари нақадар моҳирона, изчиллик билан амалга оширилса, хўжалик фаолиятимизнинг натижалари шу қадар салмоқли бўлаверади.

Партия Марказий Комитетининг Пленумида экономикамизнинг ўзаги бўлган оғир саноатни, шунингдек халқ истеъмол қиладиган молларни ишлаб чиқарувчи тармоқларни янада муваффақиятли ривожлантириш, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, шу жумладан уни механизациялаш ва химиялаш, ерларни кенг миқёсда мелиорациялаш зарурлиги таъкидлаб ўтилди. Қурилишдаги куч ва воситаларни изчиллик билан концентрациялаш лозим, бу соҳада ҳамон капитал маблағлар кўп объектларга сочиб юборилмоқда, шунинг натижасида қурилиш муддатлари чўзилиб кетмоқда, тугалланмаётган объектлар ҳали ҳам кўп. Фонднинг самарадорлигини ошириш ғоят муҳим вазифадир. Мамлакатимизда ҳар бир сўмлик фонднинг самарасини бир тийин оширишнинг ўзи тахминан уч миллиард сўм фойда келтиришини эсдан чиқармаслик керак. Ҳолбуки, кўпгина корхоналарда фонднинг самарадорлиги унчалик етарли эмас, баъзи жойларда эса ҳатто камайиб кетмоқда. Янги ишга туширилган қувватлар суст ўзлаштирилаётганлиги, сменалар коэффициентининг камлиги ва асбоб-ускуналар асоссиз бекор туриб қолаётганлиги оқибатида шундай бўлмоқда. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстириш манфаатлари бу камчиликларни ҳеч кечиктирмай бартараф қилишни талаб этади.

(Давоми тўртинчи бетда).

Тўққизинчи чақириқ СССР Олий Советининг иккинчи сессиясида Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлиси.

В. Бородин фотоси.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ИТТИФОҚ СОВЕТИ ВА МИЛЛАТЛАР СОВЕТИ ОҚСОҚОЛЛАР КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

17 декабрь куни Кремлда СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Оқсоқоллар кенгашининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда тўққизинчи чақириқ СССР Олий Совети иккинчи сессиясининг кун тартиби ва иш тартиби тўғрисидаги масалалар кўриб чиқилди.

Миллатлар Советининг Раиси В. П. Рубен шу масалалар хусусида ахборот берди.

Мажлисни Иттифоқ Советининг Раиси А. П. Шитиков олиб борди. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ИТТИФОҚ СОВЕТИ ВА МИЛЛАТЛАР СОВЕТИ МАНДАТ КОМИССИЯЛАРИНИНГ МАЖЛИСИ

17 декабрь куни СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети мандат комиссияларининг мажлиси бўлди. Мажлисда айрим сайлов округларида вафот этган депутатларнинг ўрнига сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш тўғрисидаги масалалар кўриб чиқилди.

Иттифоқ Совети мандат комиссиясининг мажлисини шу комиссиянинг раиси В. К. Месяц ўтказди.

Миллатлар Совети мандат комиссиясининг мажлисини комиссия раиси Э. А. Шеварднадзе ўтказди. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ П. Я. СТРАУТМАНИСНИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ҚИЛИБ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Олий Совети **қарор қилади:**

Латвия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат Пётр Якубович **Страутманис** СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари қилиб сайлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1974 йил, 18 декабрь.

А. Н. КОСИГИН Э. САТО БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин СССР парламент группасининг таклифига биноан Совет Иттифоқига келган Япония парламентининг депутати, либерал-демократик партиянинг таниқли арбоби Э. Сатони 17 декабрда қабул қилди.

А. Н. Косигин билан Э. Сато ўртасида дўстона вазиятда ўтган суҳбат чоғида Совет — Япония муносабатларининг айрим масалалари кўриб чиқилди. Суҳбатда таъкидландики, Совет Иттифоқи билан Япония ўртасида тинч-тотув яшаш принциплари асосидаги ҳамкорликни ривожлантириш кескинликни юмшатиш жараёнини чуқурлаштиришга, Осиёда ва бутун дунёда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Суҳбатда Япония парламентининг депутати В. Хирадзуми, Японияниң СССРдаги элчиси А. Сигемицу, шунингдек СССР Ташқи ишлар министрлиги иккинчи Узоқ Шарқ бўлимининг мудири И. Ф. Шпедько қатнашдилар.

(ТАСС).

ЗАРБДОР МЕҲНАТИМИЗ — БЕШ ЙИЛЛИККА

Тўққизинчи чақириқ СССР Олий Советининг иккинчи сессияси

Совет халқи тўққизинчи беш йилликнинг тўртинчи, белгиловчи йилини сиёсий ва меҳнат жўшқинлиги билан нишонлади. Совет кишиларининг зарбдор, ижодий меҳнати мамлакат халқ хўжалигини янада ривожлантиришни таъминлади, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда олға томон катта қадам қўйиш имконини берди. Халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришнинг КПСС тарихий XXIV съезди эълон қилган йўли конкрет ишлар билан муттасил рўёбга чиқарилмоқда. Партия билан Совет давлати партия XXIV съезди қабул қилган Тинчлик программасини изчиллик билан актив амалга оширмоқда.

Советлар мамлакати беш йилликнинг якунловчи йили бўсағасида турибди. КПСС Марказий Комитетининг 16 декабрь куни бўлиб ўтган Пленуми СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги давлат плани ва СССРнинг давлат бюджети лойиҳаларини муҳокама қилиб, асосан маъқуллади. Пленумда катта нутқ сўзлаган КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бундай деб таъкидлади: «1975 йилда мамлакат олдида жуда катта иқтисодий, сиёсий ва халқаро аҳамиятга эга бўлган вазифалар турибди. Бутун партияни, бутун халқни шу вазифаларни ҳал этишга отлантириш, партия активларини илҳомлантириш, беш йиллик планни тўла ва ошириб бажариш йўлидаги кураш ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир меҳнатчининг чуқур ички, шахсий эҳтиёжи бўлиб қолишига эришиш лозим».

Пленум партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, мамлакатнинг барча меҳнаткашлари беш йилликнинг якунловчи йили топшириқларини муддатидан аввал бажариш учун социалистик мусобақани кенг қулоч ёздирадилар, Ватанимиз қудратини янада мустаҳкамлаш, совет халқининг фаровонлигини муттасил ошириш ишида янги муваффақиятларга эришадилар, деб ишонч билдирди.

Кўп миллатли совет халқининг вакиллари — СССР Олий Советининг депутатлари 18 декабрь куни КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларини муваффақиятли бажаришга қаратилган амалий, конкрет таклифларни ўртага ташламоқ учун Катта Кремль саройига тўпландилар.

Эрталаб соат 10 да Иттифоқ Советининг Раиси депутат **А. П. Шитиков** раислигида тўққизинчи чақириқ СССР Олий Совети иккинчи сессияси Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси очилди.

Депутатлар ва меҳмонлар **Л. И. Брежнев, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** ўртоқларни ўринларидан туриб гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Депутатлар сессиянинг кун тартибини бир овоздан тасдиқладилар:

1. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг Латвия ССРдан ўринбосарини сайлаш тўғрисида.
2. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги давлат плани тўғрисида.
3. СССРнинг 1975 йилги давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1973 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида.
4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Сессиянинг иш тартиби ҳам тасдиқланди.

Латвия ССР депутатларининг топшируviга кўра сўзга чиққан депутат **А. Э. Восс** таклифига биноан Олий Совет Латвия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **П. Я. Страутманисни** Латвия ССРдан СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари қилиб сайлади.

Кун тартибининг иккинчи моддаси юзасидан «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги давлат плани тўғрисида» СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат **Н. К. Байбаков** доклад қилди.

Кун тартибининг учинчи масаласи юзасидан «СССРнинг 1975 йилги давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1973 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида» СССР молия министри депутат **В. Ф. Гарбузов** доклад қилди. (ТАСС).

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат Н. К. БАЙБАКОВ доклади

Депутат ўртоқлар!

СССР Министрлар Совети СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг тўққизинчи беш йиллик якунловчи йили — 1975 йилга мўлжалланган давлат планини СССР Олий Советининг ушбу сессияси муҳокамасига тақдим этади.

1975 йилга мўлжалланган план тўғрисида сизларга маълумот беришдан аввал халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1974 йил мобайнидаги ва умуман беш йилликнинг тўрт йили мобайнидаги баъзи бир якунларига тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

1974 ЙИЛГИ ВА БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ТЎРТ ЙИЛИДАГИ ПЛАННИНГ БАЖАРИЛИШ ЯКУНЛАРИ

Бу йил Ватанимиз ва бутун социалистик ҳамдўстлик қудратини янада мустаҳкамлаш ишида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ички ва ташқи сиёсатида катта муваффақиятларга эришилди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг партиямиз иқтисодий сиёсати энг муҳим масалалари юзасидан сўзлаган нутқлари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини завқ-шавқ билан амалга ошираётган бутун совет халқининг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлигини янада жўш урдириб юборди.

Социалистик мусобақа кенг қулоч ёздирилиши, қаҳрамон ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, совет зиёлилари қилаётган фидокорона меҳнат, партия, унинг Марказий Комитети, партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва хўжалик органларининг зўр сиёсий ва ташкилотчилик иши натижасида мамлакатимиз экономикаси олға томон янги катта қадам қўйди. 1974 йилда фойдаланиладиган миллий даромад бултурги даражага нисбатан 5 процент кўпайди, беш йилликнинг тўрт йили ичида эса у 63 миллиард сўм миқдорида ёки 23,6 процент ортади.

Бу йил саноат ишлаб чиқаришининг кутилаётган ҳажми йиллик топшириқда белгиланган 6,8 процент ўрнига 8 процент кўпаяди. Пландан ташқари тахминан 6 миллиард сўмлик маҳсулот реализация қилинади. Беш йилликнинг тўрт йили мобайнида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 121 миллиард сўмлик миқдорда, ёки 33 процентдан зиёд кўпаяди.

Қишлоқ меҳнатчиларининг фидокорона ишлаши натижасида 1974 йилда об-ҳаво шароитлари қийин бўлишига қарамай, 195,5 миллион тонна миқдорида ялпи дон ҳосили олинди. Бу — энг серҳосил 1973 йилдагига нисбатан кўплиги жиҳатидан иккинчи ўринда турадиган дон ҳосили бўлди. Пахтадан рекорд миқдорда — 8,4 миллион тонна ҳосил олинди, бу эса планда белгиланган топшириқдан анча ортиқдир. Чорвачилик маҳсулотларини харид қилиш 1974 йилги пландан юқори бўлиши кутилмоқда. Шу билан бирга қанд лавлаги, мойли экинлар уруғи ва бошқа баъзи экинлар ҳосили юзасидан белгиланган топшириқларни тўла-тўкис бажаришга муваффақ бўлинмади.

Беш йилликнинг тўрт йили ичида қишлоқ хўжалигининг ялпи ҳосили, икки йилги об-ҳаво шароитлари ноқулай келишига қарамай, саккизинчи беш йилликнинг шу даврига нисбатан 15 процентдан зиёд ортади. Бу эса қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш соҳасида партия билан ҳукумат қилаётган доимий ғамхўрликнинг натижасидир.

Транспортни ривожлантириш юзасидан катта ишлар амалга оширилди. Ҳамма турдаги транспорт юк обороти планини бу йил ҳам, шунингдек беш йилликнинг умуман тўрт йили ичида ҳам ошириб бажарди.

Беш йилликнинг ўтган йиллари ичида қурилишнинг катта программаси бажарилди. 1974 йилда пул билан таъминлашнинг ҳамма манбалари ҳисобига халқ хўжалигига давлатнинг 105 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағи, беш йилликнинг тўрт йилида эса 387 миллиард сўмлик ёки план доирасидаги капитал маблағи сарф қилинади.

Бу — 1970 йилга нисбатан асосий ишлаб чиқариш фондларини 1,4 баравар кўпайтириш имконини берди. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида янги қувватлар ва объектлар ишга туширилди. Тўрт йил мобайнида 1,7 мингтага яқин йирик давлат саноат корхонаси ҳамда ишлаб турган корхоналарда кўпгина янги цехлар ва участкалар қурилди.

Ўтган йиллар мобайнида экономикани ривожлантиришдаги интенсив омилларнинг роли кучайтирилди — ишлаб чиқаришни ва меҳнатни бошқаришни такомиллаштириш ҳамда уни ташкил этиш даражасини ошириш соҳасида, шунингдек халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларига фан ва техника ютуқларини жорий қилиш соҳасида катта ишлар амалга оширилди. Интенсив омиллар роли кучайтирилганлиги, масалан, шунда ўз ифодасини топдики, беш йилликнинг ўтган йилларида меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига саноат маҳсулоти 73 процент ўрнига 84 процентга кўпайди, меҳнат унумдорлиги саноатда 26,4 процент, қурилишда 22,6 процент ва қишлоқ хўжалигида 14,6 процент кўтарилди. Шуларнинг ҳаммаси истеъмол ва жамғарма учун фойдаланиладиган миллий даромадни муттасил кўпайтиришнинг ҳал қилувчи омили бўлди.

Миллий даромад кўпайганлиги халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини ошириш юзасидан КПСС XXIV съезди белгилаган кенг ва катта кўламдаги программани изчиллик билан рўёбга чиқариш имконини берди. Шу йиллар мобайнида ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ҳамда колхозчиларнинг меҳнат ҳақи оширилди, пенсия ва стипендиялар миқдори кўпайтирилди. Умуман беш йилликнинг тўрт йили мобайнида ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 15 процентдан зиёд, колхозчиларнинг меҳнат ҳақи эса 22 процентдан ортиқ ошди. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар деярли 19 процент кўпаяди. Ижтимоий истеъмол фондлари бу йил 83 миллиард сўмликка етиб, тўрт йил мобайнида қарийб 30 процент ортади.

Шу йилда давлат ва кооператив савдоси орқали аҳолига мол сотиш сал кам 11 миллиард сўмлик миқдорида кўпаяди. Беш йилликнинг тўрт йили ичида товар оборотининг кўпайиши 41 миллиард сўмдан ошиб кетади. Бунинг маъноси шуки, ўрта ҳисобда тўрт кишилик оила йилига беш йиллик бошланган пайтдагига қараганда 575 сўмлик кўп маҳсулот сотиб оладиган бўлиб қолди.

Совет кишиларининг уй-жой шароитлари мунтазам яхшиланиб бормоқда. Беш йилликнинг ўтган йиллари мобайнида жами саҳни салкам 436 миллион квадрат метр келадиган уй-жой бинолари қурилди, шу туфайли 45 миллиондан ортиқ кишининг уй-жой шароитларини яхшилаш мумкин бўлди. Соғлиқни сақлаш, маориф ва маданият муассасалари қуриш соҳасида ҳам катта программа бажарилди. Меҳнаткашларнинг меҳнат ва дам олиш шароитлари анча яхшиланди.

Совет кишилари эришилган натижалар билан фахрланишга тўла-тўкис ҳақлидирлар. Ўтган тўрт йил ичида мамлакатимиз коммунистик партия раҳбарлигида ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришда, халқ фаровонлигини оширишда, мамлакатнинг иқтисодий қудрати ва мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашда катта муваффақиятларга эришди.

Сессия арафасида бўлиб ўтган КПСС Марказий Комитетининг Пленуми СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилга мўлжалланган давлат планини асосан маъқуллади. Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев катта нутқ сўзлаб, тўққизинчи беш йиллик планнинг бажарилишини чуқур анализ қилди, уни муваффақиятли тугаллаш ва келгуси беш йилликда экономикамизни ривожлантириш истиқболлари соҳасидаги энг муҳим вазифаларни белгилаб берди.

Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқида баён этилган қоидалар ва хулосалар беш йилликнинг якунловчи йилидаги социал ва иқтисодий вазифаларни амалга оширишда шак-шубҳасиз сафарбар қилувчилик ролини ўйнайди, партия, совет, касаба союз ва хўжалик органларининг 1975 йилги халқ хўжалик планини муваффақиятли бажариш соҳасидаги ташкилотчилик иши савиясини оширишнинг жуда муҳим омили бўлиб қолади.

1975 ЙИЛ ПЛАНИНИНГ СОЦИАЛ ВА ИҚТИСОДИЙ ВАЗИФАЛАРИ

1975 йилга мўлжалланган халқ хўжалик плани мамлакатни социал, иқтисодий ва илмий-техникавий жиҳатдан ривожлантиришнинг КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан йўлига мувофиқ тузилган. Халқ хўжалиги тармоқлари ва саноат ишининг сифат кўрсаткичларини, самарадорлигини ошириш, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалидан, халқ хўжалигининг ҳамма ресурсларидан янада тўлиқ фойдаланиш бу планнинг бош хусусиятларидир. Шу асосда халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида ишлаб чиқаришни анча ўстиришга эришиш ва иқтисодий кўрсаткичларни яхшилашни таъминлаш мўлжалланмоқда.

Халқ хўжалигидаги асосий ишлаб чиқариш фондлари бир йил ичида 61 миллиард сўмлик миқдорда кўпаяди ва йил охирига бориб 775 миллиард сўмликдан ошиб кетади.

Ижтимоий меҳнат унумдорлигини 6 процент ошириш мўлжалланмоқда. Ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини ва унинг ташкил этилишини такомиллаштиришга доир топшириқлар саноатдаги меҳнат унумдорлигини 5,7 процент миқдорида оширишни ва саноат маҳсулотини жами кўпайтиришнинг 86 процентига шу йўл билан эришишни таъминлаши керак. Қурилиш-монтаж ишларини ва қишлоқ хўжалик маҳсулотини кўпайтиришнинг ҳаммасига, шунингдек темир йўл транспортида юк ташишни кўпайтиришнинг деярли ҳаммасига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришиш лозим.

Ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва унинг самарадорлигини ошириш соҳасидаги топшириқлар 1975 йилги планда истеъмол ва жамғарма учун фойдаланиладиган миллий даромадни 6,5 процент кўпайтиришни кўзда тутиш имконини беради. Миллий даромаднинг мутлақ кўпайиши беш йилликнинг тўрт йили мобайнидаги ўртача 15,8 миллиард сўмлик ўрнига 21,5 миллиард сўмликка етиши керак.

САНОАТ

Халқ хўжалигининг етакчи тармоғи — саноатни янада ривожлантириш планда кўзда тутилган. Саноатнинг ривожи умуман экономиканинг юксалишини белгилаб беради. Саноат ишлаб чиқариши 6,7 процент кўпаяди. Шу билан бирга машинасозлик, химия ва нефть химияси саноати ҳамда халқ хўжалигидаги техника тараққиётини белгилаб берувчи саноатнинг бошқа тармоқлари янада юксак суръатлар билан ривожланади. «А» группаси маҳсулоти 7 процент ва «Б» группаси маҳсулоти 6 процент ортади. Умуман тўққизинчи беш йиллик давомида саноат маҳсулоти 42 процент кўпаяди, бу эса КПСС XXIV съезди Директиваларида белгиланган топшириққа мос келади.

Халқ хўжалиги эҳтиёжларига мувофиқ электр энергия ишлаб чиқариш ва ёқилғининг асосий турларини қазиб олиш кўпаяди. 1975 йилда 1.035 миллиард киловатт соат электр энергия ҳосил қилинади. Нефть ва газ конденсати қазиб олиш 489,4 миллион тонна миқдорида, газ қазиб олиш 285 миллиард куб метр ва кўмир қазиб чиқариш 700 миллион тонна миқдорида кўзда тутилган. Бунда электр энергия ишлаб чиқариш, нефть ва кўмир қазиб олиш КПСС XXIV съезди Директиваларида белгиланган топшириқлар даражасида бўлади. Ёқилғи-энергетика ресурслари асосан мамлакатнинг шарқий районлари ҳисобига кўпайтирилади.

Нефтни қайта ишлашда нефть маҳсулотларини ишлаб чиқариш кўпайтирилади ва шу маҳсулотларнинг сифати яхшиланади, юқори октанли бензинлар, янги самарали элементлар қўшилган ва сифати яхшиланган мойлаш ёғи ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади.

Металлургия саноати янада ривож топади. Пўлат эритиш КПСС XXIV съезди Директиваларида кўзда тутилганидек 142 миллион тоннадан ошади. Тайёр прокат ишлаб чиқариш деярли 5 процент, пўлат қувурлар ишлаб чиқариш 6,2 процент кўпаяди. Металл маҳсулотларнинг камчил ва тежамли турлари: совуқ усулда катанка қилинган тунука ҳолидаги ва трансформатор пўлати, термик ишлов берилиб, пухталаштирилган прокат, оз лигерланган прокат ва прокатнинг бошқа тежамли турларини ишлаб чиқариш жадал суръатлар билан кўпайтирилади. Маҳсулотнинг шу турларини кўпайтириш суръатлари 10 процентдан 30 процентгача оширилади.

Рангли металлургияда алюминий, мис, никель ва бошқа рангли металлар ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Химия ва нефть химияси саноати жадал суръатлар билан ривожланади. КПСС XXIV съезди Директиваларига биноан минерал ўғит ишлаб чиқариш келгуси йилда 90 миллион тоннагача кўпайтирилади, бу эса қишлоқ хўжалигини минерал ўғит билан таъминлашни яхшилаш имконини беради.

Синтетик смола ва пластмасса ишлаб чиқариш 12 процентдан зиёд кўпаяди ва 2,8 миллион тоннадан ошиб кетади. Шу билан бирга полиэтилен, полистирол ва полипропилен ҳамда химиявий маҳсулотнинг бир қанча бошқа турлари анча юксак суръатлар билан кўпайтирилади. Концентрат ва мураккаб минерал ўғитларнинг салмоғини 1970 йилдаги 62 процентдан 80 процентга еказиш, улар таркибидаги тўйимли моддаларнинг ўртача миқдорини эса беш йиллик бошидаги 29 процентдан 37 процентга етказиш лозим. Химиявий тола ишлаб чиқаришда синтетик тола ва ип салмоғи ортади, синтетик каучук ишлаб чиқаришда эса натурал каучук ўрнини босадиган каучуклар салмоғи кўпаяди.

Целлюлоза — қоғоз саноатида 1975 йилда целлюлоза ишлаб чиқаришни 8 процентдан зиёд, картон ишлаб чиқаришни сал кам 11 процент, қоғоз ишлаб чиқаришни 2,2 процент кўпайтириш планлаштирилмоқда.

1975 йил планида колхозлараро корхоналарни ҳам ҳисобга олганда цемент ишлаб чиқариш 122 миллион тонна миқдорида ёки КПСС XXIV съезди Директиваларида кўзда тутилган миқдорда белгиланмоқда. Шифер, томга ёпиладиган юмшоқ материаллар, асбест, шишанинг ҳамма турлари, тез қотадиган ва ғоят чидамли портландцемент, ранг-баранг безак плиталар ва айниқса уй-жой қурилиши учун безак материалларининг бошқа турларини ишлаб чиқариш кўпаяди.

Оғир саноатнинг етакчи тармоғи — бутун халқ хўжалигида техника тараққиётини таъминлайдиган тармоқ — машинасозликни ривожлантиришга планда катта эътибор берилган. 1975 йилда машинасозлик ва металл ишлаш маҳсулотини ишлаб чиқариш 139 миллиард сўмлик миқдорда ёки 1974 йилга нисбатан 10 процентдан зиёд, беш йил ичида эса 70 процент кўпайтириш кўзда тутилган. Бу рақамлар ҳам КПСС XXIV съезди Директиваларига мос келади.

Келаси йили машинасозликда асбоб — ускуналарнинг бир қанча янги турларини кўплаб ишлаб чиқаришга киришилади ва прогрессив асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш оширилади. Сонли программа асосида бошқариладиган станоклар ишлаб чиқариш 20 процентдан зиёд, машинасозлик учун автомат ва ярим автомат линиялар ишлаб чиқариш 11 процент, тунукани штамплаш автоматлари ишлаб чиқариш икки баравар, кўп ва тез йўл юрадиган автомобиллар ишлаб чиқариш сал кам 10 процент, ижрочи механизмлар ишлаб чиқариш 19 процент ортади. Халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ҳам асбоб-ускуналарнинг янги, янада мукаммал турларини олади.

1975 йил планида халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни янада кўпайтиришга қаратилган тадбирлар комплекси кўзда тутилган. Шу билан бирга молларнинг турларини янада кўпайтириш ва сифатини оширишга алоҳида эътибор берилган.

Газлама ишлаб чиқариш 10,2 миллиард квадрат метрга етади. Шу билан бирга меланж, камвол газламалар, тоза жун калавасининг оширилган номерлари аралаштирилган костюмбоп газламалар ва юқори сифатли бошқа газламалар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Тикувчилик саноатида ғижим бўлмайдиган трикотаж газламалардан костюм ишлаб чиқариш, мўйна аралаш материаллардан кийим-кечак, замонавий синтетик газламалардан, шу жумладан гул туширилган газламалардан кўйлак ва костюм-кўйлак ишлаб чиқариш кўпайтирилади. Пойафзал сифатини оширишга катта эътибор берилади. Умуман енгил саноат маҳсулоти 1975 йилда 4,6 процент, беш йил ичида эса 24 процентдан зиёд кўпайтирилади.

Озиқ-овқат саноати маҳсулоти 4,7 процент кўпайтирилиб, уларнинг ассортименти янада яхшиланади ва аҳоли кўплаб талаб қилаётган маҳсулотларни ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Беш йил мобайнида озиқ-овқат саноатининг маҳсулоти сал кам 29 процент кўпайтирилади.

Планда маданий-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқаришга катта эътибор берилган, бундай маҳсулотларни ишлаб чиқариш деярли 8 процент, беш йил мобайнида эса 60 процентдан зиёд кўпаяди. Шу билан бирга мебель, соат, идиш-товоқ, маиший химия моллари, холодильник, заргарлик буюмлари, мотоцикл ва узоқ муддат фойдаланиладиган бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш кенгайтирилади.

Маҳаллий саноат маҳсулотини ишлаб чиқаришни 5,5 процент кўпайтириш кўзда тутилмоқда. Шу билан бирга маҳаллий хом ашёдан маҳсулот ишлаб чиқариш, халқ бадиий ҳунармандчилиги маҳсулотлари ва совға буюмлари ишлаб чиқариш анча ортади.

Тўққизинчи беш йилликда халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ривожлантириш, уларнинг турларини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш соҳасида катта иш қилинди. Бироқ, кенг истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган тармоқлардаги ҳамда шу молларни ишлаб чиқариш учун керакли хом ашё ва материалларни етказиб берадиган тармоқлардаги қувватларни ишга тушириш топшириқлари тўла-тўкис бажарилмаганлиги оқибатида, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳосили етарли бўлмаганлиги ва умуман халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш юзасидан XXIV съезд Директивалари даражасига чиқишнинг иложи бўлмади.

Шу муносабат билан Саноат ва Қурилиш министрликлари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ажратилаётган капитал маблағлардан тўла-тўкис ва самарали фойдаланишга интилишлари, енгил ва озиқ-овқат ҳамда саноатнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган тармоқлари корхоналарини, шунингдек уларни хом ашё ва материаллар билан таъминлайдиган корхоналарни қуришда қолоқликка йўл қўймасликлари керак.

КПСС XXIV съездида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш фан-техника тараққиётини жадаллаштириш билан чамбарчас боғлиқ эканлиги таъкидлаб ўтилган эди. 1975 йилда саноат маҳсулотининг 5 мингтага яқин янги турини, шу жумладан умумдавлат планига мувофиқ 1100 тадан ортиқ янги турини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш лозим. 600 га яқин илғор технология жараёнлари, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш воситалари жорий қилинади.

Машинасозлик маҳсулотининг янги турларини ишлаб чиқариш соҳасида айниқса катта топшириқлар кўзда тутилган.

Ишлаб чиқариш жараёнларини техника билан таъминлаш даражасининг ошиши, транспорт ва омбор операцияларини автоматлаштириш ва механизациялаш саноатда 480 мингга яқин ишчини қўл меҳнатидан механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган меҳнатга ўтказиш имконини беради.

Планда фанни ривожлантириш ҳамда фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришда ўзлаштириш ишларини кучайтириш юзасидан ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этиш учун фан ва техникани ривожлантириш харажатлари 1974 йилдагига нисбатан 6,4 процент кўпайтирилади.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг партиямиз томонидан узоқ муддатга мўлжаллаб ишлаб чиқилган комплекс программасини амалга ошириш, бу соҳада маҳсулот етиштиришни муттасил ошираборишни таъминлайдиган мустаҳкам моддий техника базасини вужудга келтириш — 1975 йилги планнинг муҳим вазифаларидан биридир. Шунга биноан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши технологиясини ва уни ташкил этишни янада такомиллаштириш, бу ишлаб чиқаришнинг техникавий савиясини ошириш ва шу мақсадда фан ва илғор тажрибанинг энг янги ютуқларини жорий этиш, экинзорлар, техникадан, моддий ва меҳнат ресурсларидан самаралироқ фойдаланиш, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш, таннархни камайтириш тадбирлари амалга оширилади.

РСФСР бўйича планда қора тупроқли бўлмаган зона қишлоқ хўжалигини комплекс ривожлантириш борасидаги топшириқлар биринчи марта кўзда тутилади. Шу мақсадда зарур капитал маблағлар ва тегишли моддий-техника ресурслари ажратиб берилади.

Келгуси йилда қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 100 миллиард сўмликдан ортиб кетади. Умуман олганда беш йил ичида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришнинг ўртача йиллик миқдори аввалги беш йилликдагига нисбатан 16,5 процент кўпаяди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилишни кўпайтиришга асосан деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини янада юксалтириш, экин майдонларининг структурасини такомиллаштириш, ҳосилдорликни ошириш ва чорвачилик маҳсулдорлигини кўпайтириш йўли билан эришиш мўлжалланди.

Умуман беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш соҳасидаги қурилиш ишларида барча молиявий манбалар бўйича 113 миллиард сўм ўзлаштирилади. Бу — беш йиллик план топшириқларидан зиёддир. Халқ хўжалигига сарфланадиган ишлаб чиқариш капитал маблағларига нисбатан ана шу маблағларнинг ҳиссаси умуман қарийб 30 процентини ташкил этади.

1975 йилда қишлоқ хўжалигига 72,4 миллион тонна, яъни шу йилдагига нисбатан 12 процент кўпроқ минерал ўғитлар етказиб бериш мўлжалланди. Умуман олганда беш йилликда 300 миллион тоннага яқин, яъни 8-беш йилликдагига нисбатан 1,6 баравар кўпроқ минерал ўғитлар етказиб берилади.

1975 йилда етказиб бериладиган техника миқдори ҳам комбайн ва трактор прицепларини мустасно қилганида, беш йиллик планга мувофиқ бўлади. Комбайн ва трактор прицеплари етказиб беришни ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш орқада қолгачлиги сабабли тўла бажаришга эришиб бўлмади. Қишлоқ хўжалиги беш йилликда жами 35 миллиард сўмликдан зиёд, ёки саккизинчи беш йилликдагига нисбатан 52 процент кўпроқ қишлоқ хўжалик техникаси олади.

1975 йилда ерларни мелиорациялаш ҳажми ортади. Давлат капитал маблағлари ҳисобига 985 минг гектар, умуман беш йиллик даврида эса 3,7 миллион гектар суғориладиган ерлардан фойдаланиш мўлжалланди. Бу — беш йиллик план топшириқларидан ортиқдир. 1 миллион гектардан зиёд ернинг заҳини қочириш кўзда тутилди, 5 йил мобайнида эса 4,4 миллион гектар майдоннинг заҳи қочирилади. Суғориладиган мавжуд ерларнинг сифатини яхшилаш кўзда тутилади.

1975 йил планида йилига 7,7 миллион бош товуқ ва гўштга топшириладиган 20,6 миллион бош парранда учун мўлжалланган паррандачилик фабрикаларини, 1,4 миллион бош чўчқа боқиб семиртириладиган комплексларни ишга тушириш кўзда тутилди. Мол гўшти етиштириладиган комплекслар қурилиши янада ривожлантирилади. Колхоз ва совхозларда чорва бинолари қуриш учун анча кўп миқдорда маблағ ажратилди.

Докладчи қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш тўғрисида гапириб, фан ва илғор тажриба ютуқларини, янги навларни практикага актив жорий қилиш, селекция ишини яхшилаш зарур, деб таъкидлади.

ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚА

Планда халқ хўжалиги ва аҳолининг транспорт хизмати ҳамда алоқа хизматига эҳтиёжларини тўлароқ таъминлаш кўзда тутилади. Келгуси йили барча транспорт турларининг юк оборотини 6,5 процент ва пассажирлар оборотини 5,5 процент кўпайтириш мўлжалланди. Шу билан бирга 1975 йилда трубопроводли транспорт жадал суръатлар билан ривожлантирилиб, қарийб 22 процент ортади ва автомобиль транспорти 9 процентдан зиёд кўпаяди. Темирйўл транспортининг юк обороти 3,9 процент ортади.

Транспортнинг моддий техника базасини мустаҳкамлаш учун анча кўп маблағ ажратиб берилади. 800 километр узунликда янги йўлларни ва 735 километр узунликда масофадаги йўлларни электрлаштириш, қарийб 2.900 километр узунликдаги темирйўлда автоблокировка ва марказлаштирилган диспетчерлик ускуналарини ўрнатиш мўлжалланади. Байкал — Амур темирйўл магистрали қурилишидаги ишлар ғоят кенгайтирилиб юборилади.

Денгиз транспорти янги кемаларга, шу жумладан горизонтал юк ортувчи, лесовоз-пакетовоз, контейнер ташувчи кемалар ва бошқа махсус кемаларга эга бўлади. Планда ҳаво транспортини янада ривожлантириш кўзда тутилади. Халқ хўжалигига ва мамлакат аҳолисига алоқа, радио эшиттириш ва телевидение воситалари билан хизмат кўрсатиш яхшиланади.

КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

1975 йилда капитал қурилишнинг кенг программасини амалга ошириш керак. Бу программанинг муваффақиятли бажарилиши мамлакатнинг асосий фондларини ғоят кўпайтириш ва келгуси беш йилликда экономикани янада ривожлантириш учун керакли базани кенгайтириш имконини беради.

Пул билан таъминлашнинг барча манбалари бўйича халқ хўжалигига сарфланадиган капитал маблағларнинг умумий ҳажми 113 миллиард сўм миқдорида белгиланди. Бу 1974 йилда бажарилиши кутилганидан 7,3 процент ортиқдир. Шу жумладан, давлат йўли билан капитал маблағлар сарфлаш ҳажми 98,6 миллиард сўмни ташкил этади, ёки шу йилдагидан 8 процент ортиқ бўлади.

Қишлоқ хўжалигига ва у билан боғлиқ бўлган тармоқларга ва аввало, минерал ўғитлар, қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва дон омборлари қурилишига сарфланадиган капитал маблағларни анча кўпайтириш кўзда тутилади.

Халқ хўжалигида энг муҳим пропорцияларнинг яхшиланишини таъминлайдиган саноат тармоқларига ва аввало ёқилғи-энергетика тармоқларига, қора ва рангли металлургияга, химия саноати, машинасозликка, енгил саноат ва целлюлоза-қоғоз саноатига ажратиб бериладиган капитал маблағларни тез суръатлар билан кўпайтириш мўлжалланади.

Капитал маблағларни концентрациялаш ва ишлаб чиқариш қувватларини ўз вақтида ишга туширишни таъминлаш мақсадида янгидан мўлжалланадиган қурилишлар миқдорини қисқартирган ҳолда корхоналар қурилишига ажратиб бериладиган марказлаштирилган капитал маблағлар умумий ҳажмининг қарийб 70 процентини ишга тушириладиган иншоотга сарфлаш кўзда тутилади. СССР министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари янгидан қуриш учун мўлжалланган ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган, титул рўйхатларини ўзлари тасдиқлайдиган иншоотлар миқдорини кескин суратда чеклаб қўйишлари, капитал маблағларни қурилиш муддати нормаларига тамомила мувофиқ суратда ажратиб беришлари зарур. СССР қурилиш банки ва СССР Давлат банки қурилишни пул билан таъминлаш юзасидан белгиланган қоидаларга риоя қилиниши устидан контролни кучайтиришлари керак.

Капитал маблағлардан самаралироқ фойдаланиш мақсадларида планда саноат корхоналарини реконструкция қилиш, кенгайтириш ва техника билан қайта қуроллантириш учун бундай маблағларни анча кўпайтириш кўзда тутилади.

Давлат капитал маблағлари ҳисобига 91,5 миллиард сўм миқдоридаги асосий фондларни ишга туширишни планлаштирилмоқда.

Турбина электр станцияларида 13 миллион киловатт қувват, шу жумладан Углегорск ва Запорожье ГРЭСларида ҳар бири 800 минг киловатт қувватли турбиналар, Тўхтагул ГЭСида 1 миллион 200 минг киловатт, Усть-Илим ГЭСида 960 минг киловатт, Курск атом электр станциясида 1 миллион киловатт қувватли турбиналар ишга туширилади.

Қора металлургия соҳасида Ғарбий Сибирь металлургия заводида ўртача сортли «450» станини, Қарағанда металлургия заводида ва Авдеев кокс-химия заводида кокс батареяларини, Лебединск, Новокриворожск, Качканар ва Днепр кон-саралаш комбинатларида руда қазиб чиқариш қувватларини ишга тушириш мўлжалланади.

Магистрал газ қувурлари, нефть қувурлари ва улар билан боғланган жами салкам 10 минг километр узунликдаги қувурлар ишга туширилади.

Могилевда, Тираспольда, Ўшда йирик тўқимачилик комбинатлари, Рузаевкада, Жодинода тикувчилик-трикотаж фабрикалари ва озиқ-овқат саноати, гўшт-сут ва балиқ саноатида бир қанча йирик корхоналар қуриб битказилади.

ХАЛҚ ТУРМУШИ ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ

Депутат ўртоқлар! 1975 йил планида халқ турмуши даражасини янада ошириш мўлжалланди. КПСС XXIV съездининг қарорларига мувофиқ, мамлакатнинг бутун территориясида моддий бойлик ишлаб чиқариш соҳаларидаги ишчилар ва хизматчиларнинг иш ҳақи минимуми, ставка ва окладлар минимумини ошириш тугалланади ва айни вақтда халқ хўжалигининг барча тармоқларида ойига 70 сўм иш ҳақи олувчи ходимлардан солиқ олиш бекор қилинади ва 71 сўмдан тортиб 90 сўмгача тўланадиган иш ҳақидан олинадиган солиқ ставкаси учдан бир қисмидан кўпроқ миқдорда камайтирилади. 1975 йилнинг охирида ишлаб чиқаришга алоқадор бўлмаган барча соҳаларда ўртача иш ҳақи олувчи ходимларнинг минимал иш ҳақи, ставка ва окладларини оширишга киришилади. Бу тадбирни мамлакатнинг шимолий районлари, Узоқ Шарқ ва Сибирдан бошлаб амалга оширишга киришиш назарда тутилади.

Планда кам даромадли оилаларнинг болаларига нафақа тўлаш учун 1,8 миллиард сўм сарфлаш кўзда тутилган. Социал страхованиени яхшилаш, қишлоқ мактаблари ҳузуридаги интернатларда яшовчи ўқувчиларга енгил шартлар билан овқат бериш юзасидан бир қатор тадбирларни амалга ошириш учун талайгина миқдорда маблағ ажратиб берилади.

Шу беш йилликда халқнинг турмуш даражасини юксалтириш юзасидан янги тадбирларни амалга ошириш натижасида аҳолининг даромадлари бир йилда 21,5 миллиард сўм ортади. Халқнинг турмуш даражасини оширишга қаратилган ана шу янги тадбирларнинг ўзи учун шу беш йилликда бундан аввалги ўн йилдагига нисбатан кўп маблағ ажратилмоқда. Бундан ташқари илгари аҳоли ўртасида тарқатилган давлат заёмлари ҳақини тўлаш учун 1975 йилда 1 миллиард сўм ажратилади. Буларнинг ҳаммаси Коммунистик партия ва Совет ҳукумати халқ фаровонлигини ошириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганлигини яққол исбот этади. Халқ фаровонлигини ошириш — социалистик ишлаб чиқаришнинг мақсади ва тўққизинчи беш йилликда ҳамда келгуси даврда совет экономикасини ривожлантиришнинг асосий йўналишидир.

1975 йилда меҳнатга тўланадиган ҳақни янада кўпайтириш планлаштирилади. Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи 2,7 процент кўпаяди ва 144 сўмдан ошиб кетади. Колхозчиларнинг ўртача ойлик меҳнат ҳақи 6 процент кўпайиб, 96 сўмдан ортиқ бўлади. Шу билан бирга колхозчи деҳқонлар шахсий ёрдамчи хўжаликдан талайгина миқдорда даромад олаётганликларини ҳам назарда тутиш керак.

Ижтимоий истеъмол фондларидан ажратиб бериладиган тушумларнинг кўпайиб бориши — аҳоли даромадлари ва фаровонлигини ўстиришнинг муҳим манбаидир. Ижтимоий фондлар аҳоли жон бошига ҳисоблаганда 1974 йилдагига нисбатан 6,4 процент ортади.

Аҳоли даромадларининг ўсишига мувофиқ давлат ва кооператив савдосини кенгайтириш мўлжалланди. Чакана товар обороти 209 миллиард сўмни ташкил этиши, ёки 1974 йилда бажарилиши кутилганидан 14 миллиард сўм ортиқ бўлиши керак. Озиқ-овқат группаси соҳасида чорвачилик маҳсулотларини, сабзавот, мева, балиқ ва бошқа баъзи товарларни сотиш ғоят кўпайтирилади. Озиқ-овқат маҳсулотларига алоқадор бўлмаган товарлар соҳасида муҳим силжишлар кўзда тутилади. Бундай товар ресурслари умуман 6,5 процент ортгани ҳолда чарм пойафзал сотиш 9,5 процент, жун газлама сотиш 12 процент ортади.

Аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасини тез суръатлар билан ривожлантириш мўлжалланди. Ҳақи тўланадиган хизмат ҳажми 8 процентдан зиёд кўпаяди.

Уй-жой қурилиши соҳасида катта ишлар қилинади. 1975 йилда пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига жами 107 миллион квадрат метрдан ортиқ ҳажмда уй-жой қурилади. Бу — қарийб 11 миллион кишининг, бутун беш йилликда эса 56 миллиондан ортиқ кишининг уй-жой шароитини яхшилаш имконини беради.

Беш йилликда давлат капитал маблағлари ҳисобига беш йиллик планда кўзда тутилган 361 миллион квадрат метр ўрнига 365 миллион квадрат метрлик уй-жой қурилади. Якка тартибда уй-жой қуриш, колхоз ва уй-жой — кооператив қурилиши ҳисобига уй-жойларни фойдаланиш учун топшириш беш йиллик плани бир мунча бажарилмай қолади.

Докладда айтилишича, уй-жой — коммунал қурилишига беш йиллик планда мўлжаллангандан ташқари қўшимча равишда 6 миллиард сўмдан ошиқ маблағ ажратиб берилган.

1975 йил планида соғлиқни сақлаш, маориф ва маданиятни янада ривожлантириш ҳамда уларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилади. Яслилар ва боғчаларда тарбияланувчи болалар сони йилнинг охирига бориб 10,8 миллион нафаргача ортади. Шу билан бирга бир қанча шаҳарларда мактабгача муассасаларга анча катта эҳтиёж бўлишига қарамай, бундай муассасалар қурилишига ажратиб берилган маблағлар етарли даражада ўзлаштирилмаётганлигини таъкидлаб ўтиш керак.

(Давоми учинчи бетда).

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА

(Боши иккинчи бетда).

Умумий таълим мактабларида 42 миллиондан ортиқ ўқувчи, шу жумладан куни узайтирилган мактаб ва группаларда 7,2 миллион ўқувчи таълим олади. Ишчи ёшлари мактабларида ўқувчилар сони 4,9 миллион кишига етади. Ҳунар-техника билим юртлари 2 миллионга яқин малакали ишчи тайёрлайди. Олий ўқув юртларига 973 минг студент ва ўрта махсус ўқув юртларига 1,4 миллиондан ортиқ ўқувчи қабул қилиш мўлжалланади.

Касалхоналардаги ўринлар сони беш йиллик план топшириқларида белгиланганидан ортиб кетади ва 3 миллиондан ортиқ ўринни ташкил этади.

ТАБИАТНИ ҚЎРИҚЛАШ ВА ТАБИИЙ РЕСУРСЛАРДАН РАЦИОНАЛ ФОЙДАЛАНИШ

Кейинги йилларда табиатни қўриқлаш, атроф теваракдаги муҳитни сақлаш ва яхшилаш ҳамда табиий ресурслардан рационал фойдаланиш проблемаси тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу — моддий бойлик ишлаб чиқаришнинг табиий негизларини мустаҳкамлаш, совет кишиларининг ҳаёти, меҳнат ва дам олиши шароитларини яхшилаш проблемасидир. Бу — пировард натижада халқ фаровонлигини юксалтиришнинг муҳим йўналишларидан биридир.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорига ҳамда саккизинчи чақириқ СССР Олий Совети IV сессиясининг қарорига мувофиқ, 1975 йил халқ хўжалик планига «Табиатни қўриқлаш ва табиий ресурслардан рационал фойдаланиш» деган янги бўлим киритилди. Бу бўлимда сув ресурслари, ҳаво ҳавзаси, ўрмон ресурсларини қўриқлаш, балиқ запасларини кўпайтириш, ер ости бойликларини муҳофаза қилиш ҳамда минерал ресурслардан рационал фойдаланиш юзасидан берилган топшириқлар жамланиб, умумлаштирилди.

Атроф теваракдаги муҳитни қўриқлаш юзасидан планнинг шу қисмида кўзда тутилган топшириқларни бажариш учунгина 1,8 миллиард сўмдан ортиқ капитал маблағ ажратиб бериш мўлжалланди.

ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ КУЧЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

1975 йилда барча иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районларнинг экономикасини янада юксалтириш планлаштирилади. Мамлакатнинг Шарқий районларидаги жуда бой ёқилғи — энергетика ресурслари тез суръатлар билан ўзлаштирилади, бу районларда Ғарбий Сибирь текислигидаги нефть, газ ва ўрмон ресурслари негизида энг йирик халқ хўжалик комплексини ривожлантириш давом эттирилади; Марказий ва Шарқий Сибирда йирик территориал-ишлаб чиқариш комплекслари вужудга келтирилиб, ривожлантирилади, шу мақсадда Енисей ва Ангаранинг гидроэнергиясидан, ўрмон, рангли металлар рудаси ва бошқа фойдали қазилмалардан фойдаланилади. Тобольск ва Томск нефть-химия комплекслари қурилиши авж олдирилади. Мамлакатнинг Европа қисмига кучли нефть ва газ қувурлари ётқизиб келтириш давом эттирилади. Узоқ Шарқнинг ишлаб чиқарувчи кучлари янада ривожлантирилади.

Мамлакатнинг Шарқий районларида нефть ва газ қазиб чиқаришни, рангли металлар ишлаб чиқаришни кенг кўламда ўстириш мўлжалланди, электр энергия ҳосил қилиш, химия, ўрмон ва целлюлоза-қоғоз саноати маҳсулотларини ишлаб чиқариш ғоят кўпайтирилади. Байкал-Амур темирйўл магистрали қурилиши қизитиб юборилди. Бу қурилиш Сибирь ва Узоқ Шарқнинг ва бутун мамлакатнинг экономикасини ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Байкал-Амур темирйўл магистрали ана шу районда транспорт проблемасини ҳал этиш билан бирга хом ашё ва ёқилғининг янги йирик манбаларини ўзлаштириш учун ҳам шарт-шароит вужудга келтиради.

СССРнинг Европа қисмида ҳам кўп иш қилиниши керак. Планда барча иттифоқдош республикаларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш ва унинг моддий техника базасини мустаҳкамлаш тадбирларини амалга ошириш кўзда тутилган.

Барча иттифоқдош республикаларда халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини янада юксалтиришга қаратилган тадбирлар комплексини амалга ошириш планлаштирилади.

ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР

Совет Иттифоқининг чет мамлакатлар билан ташқи иқтисодий алоқаларини ривожлантириш энг муҳим халқ хўжалик вазифаларини ҳал этишига, жаҳон социализм системасининг бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлаш, ривожланаётган давлатларнинг мустақиллигини ҳамда тинч-тотув яшаш сиёсатининг иқтисодий негизларини мустаҳкамлаш учун СССРнинг қўшаётган ҳиссасини кўпайтиришга қаратилган.

1975 йилда ташқи савдо-сотиқ янада ривожлантирилади. Ташқи савдо обороти 13 процентдан зиёд ортади, умуман беш йиллик мобайнида ташқи савдо ҳажми ана шу давр учун белгиланган топшириқдан анча ошади. Социалистик мамлакатлар ва аввало, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар Совет Иттифоқининг ташқи савдосида аввалдагидек асосий ўринни олади. Бу мамлакатлар билан ҳамкорлик социалистик иқтисодий интеграция жараёнларини кенг ривожлантиришга асосланади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперативлаштиришни янада ривожлантириш кўзда тутилади.

1975 йилда СССРнинг ривожланаётган мамлакатлар билан ташқи иқтисодий алоқалари ғоят ривожланади. Бу мамлакатларга Совет экспортининг учдан икки қисми машина ва ускуналардан иборат бўлади.

СССРнинг тараққий этган капиталистик мамлакатлар билан иқтисодий алоқалари ўзаро манфаатдорлик негизида ғоят ўсади.

* * *

Депутат ўртоқлар!

1975 йилги халқ хўжалик планининг сизларга маълум қилинган асосий топшириқлари уларнинг КПСС XXIV съезди белгилаб берган иқтисодий сиёсатни тобора амалга оширишга қаратилганлигини кўрсатади. Планда моддий бойлик ишлаб чиқаришининг ҳамма соҳаларини ривожлантириш, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалини оғишмай кўпайтириш, халқ фаровонлигини ўстиришнинг юксак кўрсаткичларига эришиш юзасидан тиғиз, лекин реал топшириқлар кўзда тутилган. Бу планнинг амалга оширилиши шу беш йилликнинг энг муҳим социал-иқтисодий вазифаларини бажариш учун катта аҳамиятга молик бўлади.

Коммунистик партия теварагига жипслашган совет халқи тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида мамлакатимиз олдида турган вазифаларни шараф билан бажариш учун бутун куч-ғайратини сарф қилади ва бу билан навбатдаги ўнинчи беш йилликдаги янги буюк вазифаларни муваффақиятли бажариш учун мустаҳкам негиз вужудга келтиради, деб комил ишонч билан айтиш мумкин. **(Қарсаклар).**

(ТАСС).

СССРнинг 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҲАҚИДА ВА СССРнинг 1973 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

СССР молия министри депутат В.Ф.ГАРБУЗОВ доклади

Тўққизинчи беш йиллик ичида мамлакатимиз халқ хўжалиги КПССнинг XXIV съезди белгилаб берган йўлга мувофиқ изчиллик билан ривожланиб борди ва янги юксак марраларга эришди, деди докладчи. Мамлакатнинг иқтисодий ва илмий-техникавий потенциали анча ўсди, Совет халқининг турмуш даражаси анчагина кўтарилди. XXIV съезд қабул қилган Тинчлик программасини амалга оширишда, халқлар хавфсизлиги ва халқаро кескинликни юмшатиш учун курашда муҳим натижаларга эришилди.

Коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларидаги мана шу муваффақиятлар социалистик тузум шубҳасиз афзалликлари ва ҳаётий кучининг янги далили, Коммунистик партия раҳбарлигидаги Совет халқи ижодий меҳнатининг, КПСС ленинчи Марказий Комитети, ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги Марказий Комитет Сиёсий бюроси олиб борган жуда катта ташкилотчилик ишининг натижасидир.

Беш йилликнинг ўтаётган белгиловчи йили меҳнат ғайрати, социалистик мусобақанинг юксалиши билан нишонланди. Совет кишиларининг илҳомбахш меҳнати халқ хўжалиги ва маданиятни ривожлантиришда янги-янги муваффақиятларга эришди. Муқобил планлар қабул қилиш учун кенг ривож топган ватанпарварлик ҳаракати ишлаб чиқаришни ўстиришни тезлаштирувчи қудратли омил бўлди. Пландан ташқари тахминан 6 миллиард сўмлик саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилди.

1974 йилда Қозоғистон, Ўрта Осиё, Волга—Вятка райони, Поволжье, Ростов области, Донбасс ва мамлакатнинг бошқа баъзи районларида халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш соҳаларидаги ўртача ҳақ олувчи ишчи ва хизматчилар иш ҳақи, ставка ва окладларининг минимуми оширилиб бўлди, Урал саноатининг бир қанча соҳаларидаги ходимлар иш ҳақига район коэффициентлари жорий этилди.

Кам таъминланган оилаларнинг болаларига нафақалар белгиланди. Бу муҳим социал иқтисодий тадбир ёш авлодни тарбиялаш, болаcи бўлган оилаларга моддий ёрдамни кўпайтириш учун яхши шароитлар яратиб беради. Боқувчисидан маҳрум бўлган инвалидлар ва оилаларнинг пенсиялари оширилди. Ҳамма ерда бемор болаларни боқишга ҳақ тўланадиган кунлар сони кўпайтирилди. Давлатнинг маориф, соғлиқни сақлаш, социал таъминот ва социал страхованиени янада ривожлантиришга сарфлайдиган ҳаражатлари анча кўпайтирилди.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш борасида партия ишлаб чиққан комплекс программа муваффақият билан амалга оширилиб бормоқда. Кейинги йилларда социалистик қишлоқ хўжалиги эришган катта муваффақиятлар Коммунистик партиянинг халқ хўжалигидаги шу ҳаётий муҳим соҳани юксалтириш борасида тутган йўли тўғрилигини тамомила тасдиқламоқда. Оби ҳаво шароитлари жиҳатидан бир мунча мураккаб келган 1974 йилда мамлакатнинг бутун тарихи мобайнида миқдори жиҳатидан иккинчи дон ҳосили йиғилди, пахтадан рекорд миқдорда—8,4 миллион тонна ҳосил олинди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш кўпайди.

Беш йилликнинг халқ моддий ва маданий турмуш даражасини анча юксалтиришдан иборат асосий вазифаси изчиллик билан ҳал этиляпти. Шу йил аҳоли жон бошига реал даромадлар 4,2 процент кўпаяди.

Жуда кўп уй-жой қурилиши натижасида Совет кишиларининг уй-жой билан таъминланиши ошди. Шу йил 11 миллион киши ўзининг уй-жой шароитларини яхшилаб олди. Беш йилликнинг тўрт йили ичида эса, 45 миллиондан ошиқ киши уй-жой шароитларини яхшилаб олди.

СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети даромадлар бўйича 200,3 миллиард сўм миқдорида ёки планнинг 102,1 проценти миқдорида бажарилади, ҳаражатлар бўйича эса 198,5 миллиард сўм ёки 101,4 процент миқдорида бажарилади.

СССРнинг 1975 йилги давлат бюджетининг лойиҳаси, деб давом қилди докладчи, партия XXIV съездининг қарорларига асосланиб ва халқ хўжалиқ планининг топшириқларига мувофиқ равишда ишлаб чиқилди.

Бюджетнинг 1975 йилги даромадлари 208,5 миллиард сўм миқдорида, ёки 1974 йилда бажарилиши кутилаётган миқдорга нисбатан 4,1 процент кўп қилиб белгиланди. Шу билан бирга социалистик хўжаликдан тушадиган даромадлар 189,6 миллиард сўмни ташкил этади, давлат корхоналарининг фойдаси эса 108,4 миллиард сўм қилиб белгиланди, яъни шу йилдагидан 12,1 процент кўп қилиб белгиланди. Корхоналарнинг ихтиёрига капитал маблағлар, оборот маблағларини ўстириш, иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш ва бошқа мақсадлар учун бутун фойданинг 40 процентдан ошиғи бериб қўйилади.

Аҳолидан олинадиган давлат солиқлари лойиҳаланаётган иш ҳақи фондига асосан 17,9 миллиард сўм қилиб белгиланди. 1975 йил ишчи ва хизматчиларнинг солиқ солинмайдиган ойига 70 сўмдан иборат иш ҳақи минимуми ҳамда ойига 71 сўмдан 90 сўмгача иш ҳақидан олинадиган солиқ ставкасини пасайтириш ҳамма ерда жорий этилиб бўлади.

СССРнинг 1975 йилги давлат бюджетининг ҳаражатлари 208,3 миллиард сўм бўлиши кўзда тутилган.

1975 йил аҳоли турмуш даражасини ошириш юзасидан КПСС XXIV съездининг қарорларида кўзланган чораларини амалга ошириш давом эттирилади, деди докладчи. РСФСРнинг шимол-ғарб, марказий, марказий қора тупроқ ва Шимолий Кавказ районлари, Украина, Белоруссия, Молдавия, Болтиқ бўйи ва Закавказьедаги иттифоқдош республикаларнинг ишлаб чиқариш соҳаларида иш ҳақининг янги минимуми жорий этилмоқда, ўртача ҳақ олувчи ишчи ва хизматчиларнинг ставка ва окладлари оширилмоқда. Шу билан ҳамма ишлаб чиқариш соҳаларида меҳнатга ҳақ тўлаш янги шартларига ўтиш поёнига етказилади. Мамлакатнинг бир қанча районларида ишлаб чиқаришга кирмайдиган тармоқларда банд бўлган ходимлар иш ҳақи минимуми ошира бошлайди.

Давлатнинг халқ маорифини кенгайтиришга, аҳолига медицина хизматини яхшилашга, меҳнаткашлар социал таъминотини ривожлантиришга сарфлайдиган ҳаражатлари анча кўпаяди. Янги йилда ана шу мақсадлар учун бюджетдан, корхона ва ташкилотларнинг маблағларидан 96,7 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 7,2 процент кўп пул ажратилади.

Бюджетдан, корхоналарнинг ўз маблағларидан, банкнинг узоқ муддатли кредитидан халқ хўжалигига сарфланувчи жами ҳаражатлар 6,3 процент кўпайиб, 210,8 миллиард сўмни ташкил этади.

Бюджетдан, корхона ва хўжалик ташкилотларининг ўз маблағларидан илмий тадқиқотларга сарфланувчи ҳаражатлар 6,4 процент кўпайиб, 17,5 миллиард сўмга етади.

Давлатимизнинг чет мамлакатлар билан савдо-сотиқни, илмий-техникавий ва маданий алоқаларни кенгайтиришга қаратилган ташқи сиёсати СССР давлат бюджетида ўз ифодасини топади. Келгуси йил социалистик мамлакатларнинг ҳамкорлиги янада мустаҳкамланади. Капиталистик мамлакатлар ва ривожланаётган мамлакатлар билан ўзаро манфаатли савдо-сотиқ ва иқтисодий алоқалар янада ривож топади.

СССРнинг 1975 йилги давлат бюджети — тинчлик ва яратувчилик бюджетидир.

1975 йилда саноатни техника жиҳатидан қайта қуроллантириш давом эттирилади, унинг структураси такомиллаштирилади, ишлаб чиқариш самарадорлиги оширилади.

Бюджет, хўжаликларнинг ўз маблағлари ва банк кредити ҳисобидан саноатни пул билан таъминлашга 110,7 миллиард сўм, ёки шу йилдагидан 9,8 процент кўп пул сарфланади. Электр энергетика, нефть ва газ саноати, металлургия, машинасозлик, химия саноати ва экономикамизнинг негизини ташкил этувчи оғир саноатнинг бошқа соҳалари устун суръатлар билан ривожланиб боради.

Коммунистик партия ва совет ҳукумати КПСС XXIV съездининг қарорларига мувофиқ аҳолига мол ишлаб чиқарувчи соҳаларни жадал ривожлантириш йўлини изчиллик билан ўтказиб келмоқда.

1975 йил енгил саноат, озиқ-овқат саноати, гўшт-сут саноати ҳамда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарувчи саноатнинг бошқа соҳаларини пул билан таъминлашга бюджетдан, хўжаликларнинг ўз маблағлари ва кредит ҳисобидан 12,7 миллиард сўм ажратилади.

1975 йил саноатда олинадиган фойда 65,7 миллиард сўм бўлиши ёки аввалги йилдагига нисбатан 13,2 процент кўп бўлиши кўзда тутилади.

Беш йилликнинг тўрт йили мобайнида меҳнат унумдорлиги 26,4 процент кўпаяди. Бу нарса саноат маҳсулоти ўсишининг катта қисмини меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобидан вужудга келтиришга ва 8 миллиондан ошиқ кишининг меҳнатини тежашга имкон беради.

1975 йил меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига саноат маҳсулоти ўсишининг 86 процентига, бир қанча министрлик бўйича эса саноат маҳсулоти ўсишининг жами — 100 процентига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобидан эришилмоғи лозим.

Кейинги йилларда маҳсулот сифатини ошириш юзасидан анча мунча ишлар қилинди, сифат аттестацияси жорий этилди, сифат белгиси бўлган молларнинг нархига рағбатлантирувчи устамалар белгиланди. Ҳозирги вақтда 21 мингдан ошиқ буюмга давлат сифат белгиси берилди, шу жумладан 1974 йилда 13 мингга яқин буюмга давлат сифат белгиси берилди. Министрликлар ва идоралар ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш юзасидан ишларни қунт билан давом эттираверишлари зарур.

1975 йил транспорт ва алоқани янада ривожлантириш, яхшилаш ва техника жиҳатидан таъминлашга бюджет ва хўжаликларнинг маблағлари ҳисобидан 18,8 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 13,8 процент кўп пул сарфлаш мўлжалланади. Планда ва бюджетда Байкал—Амур магистрали қурилишига катта маблағлар ажратиш кўзда тутилади.

Коммунистик партия ва Совет халқи КПССнинг XXIV съезди ишлаб чиққан аграр сиёсатни изчиллик ва сабот-матонат билан амалга ошириб бормоқда, деб таъкидлади докладчи. Қишлоқ хўжалигида индустриал методлар муттасил жорий этилиб бормоқда, ишлаб чиқариш самарадорлиги ошмоқда.

Қишлоқ хўжалигини пул билан таъминлашга бюджетдан ва бошқа манбалардан 37,1 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 7,8 процент кўп маблағ ажратилади. Йил мобайнида давлатнинг қишлоқ хўжалигига сарфлайдиган капитал маблағлари жами ҳажми 12 процент кўпайиб 20,8 миллиард сўмга етади. Бундан ташқари колхозлардаги капитал харажатларга уларнинг ўз маблағлари ва банк кредитлари ҳисобидан 10,2 миллиард сўм сарфланади.

Партия XXIV съезди ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларига мувофиқ колхоз ва совхозларда ерларни мелиорациялаш ва тубдан яхшилаш программаси планли равишда амалга оширилиб бормоқда. 1975 йил шу мақсадларга 8,2 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 21,3 процент кўп пул ажратилади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорига мувофиқ РСФСРнинг қора тупроқ бўлмаган зонасида қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга 3,6 миллиард сўм сарфланади, бу эса шу зонада ерларни кенг кўламда мелиорациялашга ва ишлаб чиқариш қурилишларини авж олдиришга имкон беради.

1975 йилда совхозлар КПСС XXIV съездининг Директиваларида кўзда тутилганидек, тўла хўжалик ҳисобига ўтказилиб бўлади.

Хўжаликлараро кооперация қишлоқ хўжалигида тобора кенгроқ жорий этилиб бормоқда, бу қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши самарадорлигини ўсишига ва унинг умумлашиш даражасини оширишга ёрдам бермоқда.

КПСС XXIV съезди қўйган вазифаларнинг бажарилиши белгиланган капитал маблағларни сарфлаш программасининг муваффақиятли амалга оширилишига, уларнинг самарадорлиги юксалтирилишига кўп жиҳатдан боғлиқ. 1975 йил умуман халқ хўжалиги бўйича ҳамма манбалар ҳисобидан капитал маблағлар жами ҳажми 113 миллиард сўмни, шу жумладан давлат капитал маблағлари 98,6 миллиард сўмни ташкил этади, ёки шу йилдагидан 8 процент кўп бўлади. Марказлашган капитал маблағларга 85,4 миллиард сўм ажратилади. Шунга бюджет ҳисобидан 40 миллиард сўмдан ошиқ пул сарфланади.

Уй-жой қурилишига 15,2 миллиард сўм ажратилади. Бу маблағ жами саҳни 107,1 миллион квадрат метрга борадиган уй-жойларни битказиб топширишга имкон беради.

КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленуми капитал қурилишдаги ишларнинг аҳволи бир мунча яхшиланганлигини қайд этиши билан бирга халқ хўжалигининг шу муҳим соҳасидаги жиддий камчиликларни ҳам кўрсатиб ўтди. КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларига мувофиқ бу йил хусусан ишлаб турган корхоналарда капитал маблағларни концентрациялашни кучайтириш, қурилиш ишларини ташкил этишни тезлаштириш ва яхшилаш соҳасида чоралар кўрилди.

1975 йилнинг халқ хўжалик планида ва бюджетида саноатдаги давлат марказлашган капитал маблағлари жами ҳажмининг қарийб учдан икки қисми ишлаб турган корхоналарни кенгайтиришга, реконструкция этиш ва техникавий такомиллаштиришга сарфланмоғи лозимлиги назарда тутилган. Мана шу мақсадларга биринчи навбатда маблағ сарфлаш капитал маблағлар самарадорлигини оширишнинг ҳал қилувчи омилларидан бири ҳисобланади.

Корхоналарни техника жиҳатидан қайта қуроллантиришни тезлаштириш мақсадида 1975 йилги планда машина-ускуна харид этиш харажатларининг салмоғи оширилади. Машина-ускуналар харид этишга 35 миллиард сўм ажратилди.

Давлат лойиҳа тадқиқот ишларига катта маблағлар сарфламоқда. 1975 йилда бундай ҳаражатлар ҳажми икки миллиард сўмдан ошади. Умуман бу маблағ қурилишларимиз кўламига мос келади.

1975 йилда қурилиш ташкилотлари катта қурилиш-монтаж ишлари программасини бажаришлари ва 7,8 миллиард сўм миқдорида фойда олишлари керак.

Совет халқи турмуш даражасининг муттасил юксалиб бораётганлиги савдо-сотиққа ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш доирасига бўлган талабларни ҳам оширади, — деди В. Ф. Гарбузов. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришини кўпайтириш, янги, замонавий савдо-сотиқ методларини жорий қилиш ва ташкил этишни яхшилаш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

1975 йил давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти 209 миллиард сўм қилиб белгиланди, яъни 7,2 процент ошадиган қилиб белгиланди. Аҳолига шу йилдагига нисбатан 14 миллиард сўмлик кўп мол сотилади.

Давлат ва кооператив савдосига 4,3 миллиард сўм ёки шу йилдагига нисбатан 4 процент кўп пул сарфланади. 1975 йилда савдо-сотиққа бериладиган жами кредит 41 миллиард сўмга боради.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш янада ривож топмоғи лозим. Унинг умумий ҳажми 9,2 процент кўпаяди ва қарийб 6 миллиард сўмга етади. Келаси йил маиший хизмат корхоналарини ривожлантириш ва кенгайтиришга 923 миллион сўм ёки шу йилдагидан 14 процент кўп пул сарфланади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети савдо-сотиқ ва аҳолига маиший хизмат кўрсатишни янада такомиллаштириш юзасидан катта-катта вазифалар қўймоқдалар. Савдо ташкилотлари мол хилларини кўпайтиришга ўз таъсирини кучайтиришлари, юқори сифатли харидоргир янги моллар чиқарилишига янада кўпроқ ҳаракат қилишлари, ўтмас молларнинг ишлаб чиқаришдан ўз вақтида олиб ташланиши устидан назоратни кучайтиришлари керак.

СССР Савдо министрлиги ва унинг жойлардаги органлари чакана товар оборот плани сўзсиз бажарилишини таъминлашлари, аҳоли талабларининг ўзгаришларига мувофиқ мамлакат районлари бўйича товар ресурсларини тўғри жойлаштиришлари, замонавий, янада прогрессив мол сотиш формаларини ривожлантиришлари, савдо-сотиқни планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантириш методларини такомиллаштиришлари лозим.

Мамлакатимизда КПСС XXIV съездининг қарорларига мувофиқ совет кишилари маданиятини ривожлантириш, сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, социал таъминотни такомиллаштириш борасида катта ишлар ўтказилмоқда. 1975 йилда социал-маданий тадбирларга СССР давлат бюджетининг ҳаражатлари 76,7 миллиард сўм миқдорида бўлиши, бир йилда 7,7 процент ошиши кўзда тутилган. Бундан ташқари корхоналарга, колхозлар ва бошқа ташкилотларга ўзларининг фондлари ҳисобидан мана шу мақсадлар учун 20 миллиард сўмдан зиёд пул сарфланади.

1975 йилда умумий ўрта таълим жорий этилиб бўлмоғи лозим. Мактаблар сарф-ҳаражатларига ва янги мактаблар қуришга бюджетдан 10,2 миллиард сўм ажратилиши кўзда тутилган.

Совет Иттифоқида КПСС XXIV съездининг қарорларига мувофиқ малакали ишчилар, олий ва ўрта малакали мутахассислар тайёрлаш даражасини кенгайтириш ва ошириш борасида катта тадбирлар системаси ўтказилмоқда. Бюджетнинг кадрлар тайёрлашга ажратилган ҳамма ҳаражатлари 6,5 миллиард сўм бўлади.

1975 йил соғлиқни сақлаш ишларига 11,1 миллиард сўм ажратилади, бу пул ихтисослашган катта-катта касалхона ва поликлиникаларни кўпайтиришга, медицина муассасаларини замонавий жиҳозлар, аппаратлар ва дори-дармонлар билан яхшироқ таъминлашга имкон беради.

Давлат социал страхованиесининг бюджети 1975 йил учун 25,9 миллиард сўм миқдорида белгиланди. Шунинг ҳисобидан ишчи ва хизматчиларга пенсиялар, вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотган кишиларга, хомиладор ва туққан аёлларга нафақа бериб турилади.

Коммунистик партия ва совет ҳукумати КПСС XXIV съезди қабул қилган Тинчлик программасини муттасил амалга ошира бориб, турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш ленинча принципларини изчиллик билан ҳимоя қилиб бормоқда, деб давом этди докладчи. Совет кишилари, бутун дунёнинг прогрессив кучлари партия Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари шахсан ўртоқ Л. И. Брежневнинг тинчлик, социализм юксак идеаллари йўлида ҳормай-толмай олиб бораётган жуда катта фаолиятларини муносиб баҳоламоқдалар.

Коммунистик партия билан Совет ҳукумати қуролланиш пойгаси давом этаётган ва империалистик реакция кучлари, агрессия кучларининг кирдикорлари тўхтамаётган шароитларда ленинча тинчлик ва халқаро ҳамкорлик сиёсатини сабот-матонат билан амалга ошира бориб, мамлакат мудофаа қудратини мустаҳкамлашга ҳам эътиборни ҳеч бўшаштирмаяптилар. 1975 йилда СССР давлат бюджетининг мудофаа ишларига харажатлари 17,4 миллиард сўмни ташкил қилади, ёки бутун бюджетнинг 8,4 процентини ташкил қилади.

Экономикамизни муваффақиятли ривожлантириш учун партиянинг бошқаришни ташкил этишни ҳар томонлама яхшилаш борасида изчиллик билан ўтказиб келаётган йўли муҳим аҳамиятга эгадир. Ишлаб чиқаришни концентрациялаш, бирлашмалар тузиш ва саноатда икки ва уч бўғинли бошқариш системасига ўтиш соҳасида кўрилган чоралар бошқариш аппарати ишида чаққонлик ва эпчилликни оширишга, хўжалик раҳбар органларини ишлаб чиқаришга яқинлаштиришга имкон беради. Беш йилликнинг тўрт йилида бошқариш ҳаражатларидан тежалган маблағ 3,7 миллиард сўмни ташкил қилди.

Шу билан бирга бошқаришга маблағ сарфлашда ортиқча ҳаражатлар ҳали оз эмас. СССР министрликлари, идоралари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ишлаб чиқаришни бошқариш аппаратини такомиллаштириш борасидаги ишларни сабот билан ўтказиб боришлари, янги прогрессив бошқариш формаларига қатъият билан ўтишлари, бошқарма ҳаражатларида иқтисодий тежашни қаттиқ таъминлашлари зарур.

Докладнинг иттифоқдош республикалар давлат бюджетлари тўғрисидаги бўлимида айтиладики, иттифоқдош республикаларнинг 1975 йилги давлат бюджети умумий ҳажми 95,8 миллиард сўм миқдорида ёки шу йилдагидан 8,5 процент кўп белгиланган.

Иттифоқдош республикаларнинг давлат бюджетлари қуйидаги миқдорда белгиланган:

	(миллиард сўм)
РСФСР	52,0
Украина ССР	16,4
Белоруссия ССР	4,2
Ўзбекистон ССР	4,1
Қозоғистон ССР	6,5
Грузия ССР	1,7
Озарбайжон ССР	1,6
Литва ССР	2,0
Молдавия ССР	1,2
Латвия ССР	1,3
Қирғизистон ССР	1,1
Тожикистон ССР	1,0
Арманистон ССР	1,1
Туркманистон ССР	0,8
Эстония ССР	0,8

Иттифоқдош республикалар халқ хўжалигига бюджетдан ва корхоналар ҳамда ташкилотларнинг ўз маблағларидан сарфланадиган жами ҳаражатлар 1974 йилдагига нисбатан кўпайиб 88 миллиард сўмга етади.

Шу маблағлар ҳисобидан саноат янада ривожлантирилади, қишлоқ хўжалигининг моддий техника базаси мустаҳкамланади, кенг кўламда уй-жой ва коммунал қурилишлар олиб борилади.

Иттифоқдош республикалар бюджетидан социал маданий тадбирлар учун 48,5 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилади. Бу маблағ 1974 йилдаги планга нисбатан 3,6 миллиард сўм ошади.

Иттифоқдош республикалар бюджетларининг ҳаражатлари республика хўжалигидан тушувчи пул ва умумдавлат даромадларидан ажратилувчи пул ҳисобига зарур ресурслар билан тўла-тўкис таъминланади.

Ҳукумат 1975 йилги бюджет билан бир маҳалда СССРнинг 1973 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни ҳам СССР Олий Советига тасдиқлаш учун топширди. Бюджет даромадлар бўйича 187,8 миллиард сўм миқдорида ёки планнинг 102,4 проценти миқдорида, ҳаражатлар бўйича эса 184,0 миллиард сўм ёки 100,5 проценти миқдорида бажарилган. Даромадлар ҳаражатлардан 3,8 миллиард сўм ошиқ бўлган.

Пировардида докладчи бундай деди:

Партия XXIV съезди, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг коммунистик қурилишнинг энг муҳим масалалари юзасидан сўзлаган программ нутқлари бизнинг халқ хўжалигига раҳбарлик методларини доимо яхшилаб ва такомиллаштириб, боришимизни, раҳбарликни сифат жиҳатидан янги даражага кўтаришимизни, экономикани ўстиришни тезлаштириш резервларидан тўлароқ фойдаланишимизни тақозо этади.

1975 йилда Коммунистик партия раҳбарлигида совет халқи халқ хўжалигини ривожлантириш тўққизинчи беш йиллик планини тўла бажариб бўлади. Ҳеч шубҳа йўқки, мамлакатимизнинг меҳнаткашлари 1975 йил топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун ҳамма куч-қувватларини сарфлаб, коммунистик қурилишда янги-янги катта муваффақиятларга эришадилар.

(ТАСС).

ПАРТИЯ ХАЛҚНИ ЯНГИ ЗАФАРЛАРГА БОШЛАМОҚДА

[Боши биринчи бетда].

Экономиканинг самарадорлигини ошириш ва сифат кўрсаткичларини яхшилаш йўлини амалда рўёбга чиқариш янги усулларни ва янги ечимларни қидириш билан боғланган. Акс ҳолда инерция гирдобидан чиқиб бўлмайди, экономиканинг юксалишига тўсқинлик қилаётган «тангжойлар»ни тугатиб бўлмайди. Бу вазифани эса бажармоқ керак, партия ҳам бу вазифа бажарилишига аминдир.

В. И. Ленин: «Бошқариш ва сиёсатнинг бутун санъати ўзининг энг асосий кучлари ва эътиборини қай соҳага жамлашни ўз вақтида ҳисобга олиш ва билишдан иборат», деб уқтирган эди. Улуғ устозимизнинг бу доно сўзлари айни ҳозирги кунда, ўнинчи беш йиллик планни, шунингдек халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1990 йилгача бўлган асосий йўналишларини тузиш соҳасида катта ва масъулиятли иш олиб борилаётган бир пайтда, куч ва эътиборни тўғри жамлаш кўп жиҳатдан ишнинг муваффақиятини белгилаб бераётган бир пайтда айниқса актуалдир.

Ҳаёт, коммунистик қурилишнинг бориши ўртага қўйган ҳамма хилма-хил вазифаларни ҳисобга олиб, партия икки бош асосий омилни ва шу омилларни ишга солиб, бутун иқтисодий қурилишни янги поғонага кўтариш мумкинлигини кўрсатиб бермоқда. Бунда гап фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ҳамда хўжаликни юритиш механизми ва методларини такомиллаштириш тўғрисида бораётир. Биз бутун куч-ғайратни шу соҳаларга жамлаганимиздагина халқ хўжалигининг самарадорлигини ва сифат савиясини тубдан кўтара оламиз, уни юксак суръатлар билан, интенсив ривожлантиришни таъминлай оламиз, меҳнаткашлар фаровонлигини ошириш йўлида олға томон янги қадамлар қўя оламиз.

Хуллас 1975 йилда партия билан халқ жуда катта иш қилишлари лозим. Бу иш шу йилги вазифаларни ҳал этиш билан ва халқ хўжалигини ривожлантиришнинг янги планларини тайёрлаш билан боғланган. Бу иш келгуси йилдаги бутун ижтимоий ҳаётнинг характери ва маромини ҳал қилувчи даражада белгилаб берадиган масъулиятли сиёсий иш — партиянинг XXV съездига амалий равишда тайёргарлик кўриладиган вақт яқинлашиб келаётганлиги билан ҳам боғланган.

Партиямиз билан Совет давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсатдаги ленинча бош йўлини изчиллик билан актив амалга ошириш СССРда коммунистик қурилиш учун қулай шарт-шароитларни, социализмнинг халқаро позицияларини мустаҳкамлашни, ялпи тинчлик ва хавфсизликни таъминлаб бермоқда.

Бу йил КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXIV съездининг Тинчлик программасини рўёбга чиқариш йўлидаги ташқи сиёсат фаолиятини бениҳоя интенсив равишда олиб бордилар.

Совет Иттифоқининг қардош социалистик мамлакатлар билан ҳамкорлиги тобора ривожланиб мустаҳкамланмоқда, уларнинг баҳамжиҳат ташқи сиёсати муваффақиятли амалга оширилмоқда.

КПСС билан Совет давлати турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини қарор топтиришга, халқаро кескинликни янада юмшатиб, бу жараёнга муқаррар тус беришга тинимсиз ҳаракат қилмоқдалар.

Совет Иттифоқининг энг йирик капиталистик давлатлар билан муносабатларини ривожлантириш мустаҳкам тинчликни таъминлаш учун биринчи даражали аҳамиятга эга. Партиямиз билан халқимиз, бутун тараққийпарвар инсоният СССРнинг кескинликни юмшатиш ҳамда АҚШ, ГФР, Франция ва бошқа капиталистик давлатлар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ишидаги конструктив куч-ғайратларини маъқуллаб, қўллаб-қувватлаётганликларини изҳор қилмоқдалар, Ғарбдаги уч давлат раҳбарлари билан юксак даражада ўтказилган ҳамда амалий, конструктив руҳда ўтиб, самарали натижалар берган, бутун халқаро вазиятни ривожлантиришга ижобий таъсир ўтказаётган учрашувларнинг якунларини юксак баҳоламоқдалар.

Совет Иттифоқи Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги ривожланаётган мамлакатлар билан дўстона муносабатларни кенгайтириб, чуқурлаштирмоқда, аввало, Яқин Шарқдаги хатарли кескинлик манбаларини тугатиш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилмоқда.

КПССнинг қардош коммунистик ва ишчи партиялар билан алоқалари мустаҳкамланмоқда. Коммунистларнинг халқаро бирлигини марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми принциплари негизида мустаҳкамлаш иши олға силжимоқда. Партиямиз бундан мамнун ва бу жараённи янада ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашаберади.

Умуман 1974 йилда XXIV съезд қабул қилган Тинчлик программасини бажаришда олға қараб янги қадам қўйилди. Бизнинг социализм мамлакатлари билан қардошлик алоқаларимиз янада кўпроқ мустаҳкамланди; ривожланаётган кўпгина мамлакатлар билан позицияларимиз яқинлашди; капиталистик дунё билан муносабатлардаги кескинликни юмшатиш тобора барқарор тус олмоқда, уруш хавфи чекинмоқда. КПСС билан Совет давлатининг ленинча тинчликсевар сиёсатининг ютуқлари ана шунда ўз ифодасини топмоқда.

«1975 йилда мамлакат олдида жуда катта иқтисодий, сиёсий ва халқаро аҳамиятга эга бўлган вазифалар турибди — деб таъкидлади ўртоқ Л. И. Брежнев Марказий Комитетнинг Пленумида. — Бутун партияни, бутун халқни шу вазифаларни ҳал этишга отлантириш, партия активини илҳомлантириш, беш йиллик планни тўла ва ошириб бажариш йўлидаги кураш ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир меҳнатчининг чуқур ички, шахсий эҳтиёжи бўлиб қолишига эришиш лозим».

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми партия билан халқнинг бутун диққат-эътиборини иқтисодий тараққиётнинг энг асосий масалаларига қаратмоқда, коммунистларнинг ижодий куч-ғайратини юксалтириш, халқ ташаббусини ва оммавий социалистик мусобақани авж олдириш учун янги омил бахш этмоқда.

Пленум партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, мамлакатнинг барча меҳнаткашлари беш йилликнинг якунловчи йили топшириқларини муддатидан аввал бажариш учун социалистик мусобақани кенг қулоч ёздирадилар, Ватанимиз қудратини янада мустаҳкамлаш, совет халқининг фаровонлигини муттасил ошириш ишида янги муваффақиятларга эришадилар, деб ишонч билдирди.

Бутун партиямиз, барча меҳнаткашлар КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларини, унинг даъватини ҳаракат учун қўлланма деб қабул қилмоқдалар. Совет кишилари Коммунистик партиянинг чуқур илмий асосланган сиёсатини, КПСС ленинчи Марказий Комитетининг, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўп қиррали ва собитқадам фаолиятини якдиллик билан қўллаб-қувватлаб ва маъқуллаб, ўз сафларини партия теварагида янада маҳкамроқ жипслаштирмоқдалар, ўз кучларини коммунизм тантанаси йўлида янги, шонли ишлар қилишга сафарбар этмоқдалар.

[«ПРАВДА»нинг 18 декабрдаги бош мақоласи].

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Наманган области саноат корхоналарининг меҳнаткашлари товар маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш йиллик топшириғини муддатидан ярим ой аввал бажардилар. Наманганликлар КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш учун мусобақани кенг қулоч ёйдириб, пландан ташқари 27 миллион сўмлик ҳар хил моллар реализация этишга қарор қилдилар.

* * *

Жиззах области саноат корхоналарининг коллективлар беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муваффақиятли тугаллаш учун кураш олиб бориб, маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш йиллик плани бажарилганлиги тўғрисида 18 декабрда рапорт бердилар. Улар йил охиригача пландан ташқари 4,5 миллион сўмлик маҳсулот реализация этиш мажбуриятини олдилар.

* * *

Ўзбекистон балиқ саноати корхоналарининг балиқчилари, ишчилари, инженер-техник ходимлари, балиқчи колхозчилари маҳсулот реализация қилиш 1974 йил топшириғини барвақт, 16 декабрда бажардилар. Республика балиқ бошқармаси бўйича пландан ташқари 400 минг сўмлик балиқ маҳсулотлари реализация этилади.

* * *

Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ихтисослаштирилган 4-қурилиш-монтаж трестининг коллективи 1974 йил ва беш йилликнинг тўрт йилига мўлжалланган қурилиш-монтаж ишлари ҳажми барвақт бажарилганлиги тўғрисида рапорт бердилар. Декабрь охиригача пландан ташқари 460 минг сўмлик иш бажарилади.

ВИЗИТЛАР, МУЗОКАРАЛАР

17 декабрь куни Москвада СССР ташқи савдо министри Н. С. Патоличев Португалия Республикасининг ташқи савдо ва туризм бўйича давлат секретари Жозе В. Жардин билан музокаралар ўтказди.

Шу куни СССР денгиз флоти министри Т. Б. Гуженко меҳмонни қабул қилди. СССР билан Португалия Республикасининг портлари ўртасида кемаларда юк ташишни ривожлантириш, шунингдек денгизда кема қатнови юзасидан Совет — Португалия битимини тайёрлаш масалалари муҳокама қилинди.

Ж. В. Жардин Москва шаҳар совети ижроия комитетининг раиси В. Ф. Промислов ҳузурида бўлди, Главинтурист бошлиғи С. С. Никитин билан суҳбатлашди.

Музокара ва суҳбатларда Португалия Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Мариу Висозу Невиш ҳозир бўлди.

(ТАСС).

ГАЗЕТХОНЛАР ИЛТИМОСИГА КЎРА

ЯШИЛ ЛИБОСЛИ ДЎСТИМИЗ

Ҳаёт ўсимлик дунёси билан чамбарчас боғлиқ. Аввало, у барча жониворларнинг ҳаёт-мамоти ҳисобланадиган кислороднинг муҳим манбаидир. Бундан ташқари ноз-неъмат, дори-дармон, қурилиш, ҳар хил безак, кийим-кечак материаллари билан таъминлайди.

Айни вақтда ўсимликлар геологларнинг яқин ҳамроҳи ва кўмакдоши ҳам. Уларнинг таркибида ўзларининг яшаш учун зарур бўлган кислород, гидроген, углерод, азот, фосфор, калий билан бирга маъдан элементлари — олтин, қўрғошин мис, кобальт, никель, молибден кабилар учрайди. Маъдан элементлар ўсимликларга зарур миқдордан юқори бўлган тақдирда геологнинг эътиборини ўзига жалб қилади. Бу туркумдаги микроэлементларнинг яшил либосли дўстимиз учун қанчалик аҳамияти борлиги ҳали аниқланмаган, лекин кон қидирувчилар учун бундай ҳол аҳамият кашф этди.

Масалан, хром барча микроэлементлар қаторида ўсимлик таркибида ўрта ҳисоб билан 5 грамм-тонна (унинг бир тонна кули ҳисобидан олинади) миқдорда учрайди, хром кони устида тарқалган ўсимликлар таркибида эса 100 грамм-тоннагача тўпланади.

Бу борада Чехословакия олимлари ўтказган тажриба ажойиб натижалар берди. Оз миқдорда олтин аралаштирилган тупроққа маккажўхори экилди. У пишиб етилгандан сўнг унинг таркибида ортиқча олтин борлиги маълум бўлди. Лекин у ўсимлик аъзолари ўртасида турлича тақсимланган эди. Унинг баргида олтиннинг юқи, илдизида — 0,3 грамм, сўтасида ва попугида 0,4, гулида икки, ниҳоят, донида эса 60 граммгача олтин бор экан. Хуллас, маъдан конлари устида тарқалган ўсимликлар маъдан элементларига бой бўлади, деган фикр туғилди. Шу муносабат билан маъданли ўсимликларда яъни уларнинг экологик тузилишида кўзга ташланадиган нуқсонлар пайдо бўлади.

Қадим замонларда бу нуқсонлар туфайли мутахассислар Марказий Африка саҳроларида 20-30 метр чуқурликдаги сув ҳавзаларини топишга муваффақ бўлганлар. Ер ости сувларининг «яширин» ҳавзаларидан дарак берувчи ўсимлик — «ғармала» Ўрта Осиёда ҳам учрайди.

Маъданли майдонлар ва у ердаги ўсимликлар ўртасидаги табиий алоқа мавжудлигини 1550 йилда Г. Агрикола таъкидлаб ўтган эди. М. В. Ломоносов бу ҳодисани ўрганган ва тўғри мулоҳаза юритган.

Хусусий белги ва ташқи кўринишдаги ўзгаришларига қараб ўсимликлар сув ҳавзаларининг ер остидаги яширин манбалари, турли маъданларнинг кўзга кўринмас ер ости уюмларини кўрсатишдан ташқари, фреотофит сурилма ёки кўчки, наврўзгул эса вулкон отилишидан ҳам дарак беради. Фреотофитнинг сурилма ёки кўчкига гувоҳ бўлиши Қурама тоғи ёнбағирларида аниқланган. Наврўзгул вулкон отилишидан чамаси бир ой олдин шу теварак-атрофда кенг тарқалиб кетиши ва одатдагидан кўра эрта гуллаши Камчаткада олиб борилган кўп йиллик кузатувлардан маълум бўлди.

Грузин ёзувчиси А. Кикнадзенинг «Подшо примуласи» китобида ажойиб воқеа келтирилган. Ҳозирги Тбилисида қадимда Ибер қабиласи ҳукмрон эди. Улар шу жойда ўсадиган примула номли ўсимликни «Подшо примуласи» деб аташган ва уни доимо кузатиб боришган. Натижада примула тез кўпайган. Буни сезган қабила бошлиғи ўз авлодини табиий офат — зилзиладан сақлаб қолиш мақсадида уларни Испанияга олиб кетган. Испанияда ҳозиргача яшаб келаётган иберларнинг келиб чиқиши ҳақида мана шундай ривоят бор.

Маъдан конларига алоқадор ўсимликларнинг турли хусусиятлари аниқланган. Уларнинг ҳар хил турларида турли элементлар йиғилади. Масалан, мисни Қурама тоғларида качим, Нурота тоғларида эса тиканбарг тўплайди, Қизилқумдаги ўсимликлар орасида шувоқ олтинга ўчроқ экан.

Янги Зеландиядаги ҳибантус баргларида никель йиғилади. Унинг миқдори табиатда ҳатто бир процентга етади. Лаборатория шароитида ўтказилган тажрибалар туфайли бу миқдор 10 процентга етказилди. Мутахассисларнинг фикрича яқин келажакда ҳибантус рангли металлургия саноатига асосий хом ашёлардан бири бўла олади.

Ғарбий Ўзбекистоннинг Нурота тоғида Ухўш мис кони бор. Бу ердаги ўсимликлар орасида тиканбарг кўпроқ тарқалган ва таркибида мис ҳамда унинг ҳамроҳи кобальт бор. Мис конидан ташқари жойларда тиканбарг кам учрайди. Қурама тоғининг мис ва молибденли конларида аҳвол бошқача. Бу ерда горлец кўп тарқалган. Лекин у анча заифлашган ҳолда бўлади. Бунга сабаб унинг ўз таркибида мис ва молибденни эҳтиёждан ортиқча тўплашидир. Шу манзилда мис ва молибденнинг ер остида яширинган уюмларидан дарак берувчи прогноз ҳам эътиборга сазовор.

Ўсимликлар таркибининг асосий қисмини тўққизта элемент (кислород, карбон, гидроген, азот, кальций, фосфор, натрий, калий, магний) ташкил этади. Фақатгина кислород, карбон ва гидроген 98,5 процентини ташкил этади. Қолган 23 та элементнинг умумий миқдори атиги 0,24 процент.

Ўсимликнинг у ёки бу микроэлементлар билан бойиши шу элементнинг тупроқдаги миқдорига боғлиқ. Эритма ҳолдаги металл элементлар тупроқдаги шу элемент миқдорининг бир процентини ташкил этади. Ўсимлик сингдира оладиган шаклдаги бирикмалар миқдори эса барча металлар умумий миқдорининг ўн процентигача етади.

Қурама тоғларидаги маъдан конларидаги ўсимликлар мис-молибденли участкаларга қараганда 1,5-10 баробар кўп тўплайди. Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, Қурама тоғларида мис-молибден кони устида ўсаётган бодомда темир, хром, мис миқдори кондан олисроқдаги бодомга қараганда 10 баробар, шувоқда эса қўрғошин ва мис 13 марта кўп.

Маъдан элементларининг ўсимликдаги миқдор ўлчами шу ўсимликдан тушадиган кулнинг ўртача миқдорига ҳам боғлиқ, яъни серкул ўсимликларда камкул ўсимликларга нисбатан микроэлементлар кўп бўлади. Ўсимликнинг аъзолари (органлари) ҳам бир-биридан кул миқдорига қараб фарқ қилади. Масалан, олтин билан кумуш янтоқ ва бодомнинг баргида кўпроқ йиғилишига сабаб уларнинг бошқа органларига кўра серкул бўлишидир.

Геологни қизиқтирадиган микроэлементлар ўсимликларда асосан юқоридан қуйи томон камайиб боради. Баъзан унинг акс ҳолатини ҳам учратиш мумкин. Бунга янтоқ мисол бўла олади.

Ғарбий Ўзбекистоннинг маъданли жойларидаги баъзи ўсимликларда айрим микроэлементларнинг миқдори ўртача миқдордан 10-100 баробар ортиб кетади. Шу хилдаги ўсимликларга шувоқ, шўра, ковул мисол бўлаолади. Шувоқ ўзида, асосан, олтин, мис, қўрғошин, никель хром, кобальт, тўплайди, шўра маргимушни, сурмани, ковул-никель, қўрғошинни кўпроқ йиғади.

Олтиннинг тез тўпланиш жараёни ўсимликнинг гуллаш ва уруғлаш пайтига тўғри келади. У ўсимлик барги юзасида текис тарқалса, кобальт баргнинг қиррасига йиғилар экан. Шувоқда олтин энг кўп тўпланган тақдирда унинг миқдори Ўзбекистон шароитида 36 грамм-тоннага етади. Энди униб чиққан шувоқда олтин унинг томирида жойлашади.

Микроэлементларнинг ўсимликлардаги миқдори фаслларга ҳам боғлиқ. Ёз кунлари олинган ўсимликларда баҳордагига қараганда элементлар миқдори ва сони 2 ҳатто 100 мартагача, куздагига нисбатан 2-8 марта кам. Ажойиб томони шундаки, ёзда айрим элементлар — мис, кобальт, бериллий кабиларнинг миқдори бошқа фаслларга кўра йўқ даражага тушиб қолади.

Хулоса қилиб айтганда, ер қаърида беркиниб ётган маъдан уюмларини топишда шу майдонларда ўсаётган ўсимликларга қидирувчи-геолог кўзи билан эътибор бериш қувончли натижаларга олиб келади. Фанимизнинг бу соҳасидаги биогеохимиясида ҳали ечилмаган жумбоқлар бор. Эндиликда уларни ечиш, табиат сирларини атрофлича ўрганиш вазифаси олдимизда турибди.

Қ. ҚОРАБОЕВ,
А. ТОЛИПОВ,
геология-минералогия фанлари кандидатлари.

ТУРИЗМ ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

Ўзбекистон пойтахти Ўрта Осиё, Қозоғистон, Жанубий Урал ва Ғарбий Сибирь областларининг туризм масалаларини ёритувчи журналистлари учрашуви ўтказиладиган жой бўлди. СССР Журналистлар союзи билан Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениелари, туризм ва экскурсиялар Марказий ҳамда Ўзбекистон республика кенгашлари шу учрашувни чақирдилар.

Журналистлар зона ижодий семинарида орттирилган тажрибаларни ўртоқлашдилар, бир қанча инструктив докладлар тингладилар.

(ЎзТАГ).

ЎТМИШ ШАҲАРГА САЁҲАТ

◆ ЕР ОСТИДАН ТОПИЛГАН АЖОЙИБ ШАҲАР ◆ ЎТМИШИМИЗ ДУРДОНАЛАРИ ◆ ШИША ИДИШДАН КЎЧГАН ТАМҒА ◆ ҚАШҚАДАРЁНИНГ ҚАДИМГИ ПОЙТАХТИ ◆ ЎЗБЕКИСТОН АРХЕОЛОГЛАРИНИНГ САМАРАЛИ ИШЛАРИ

Ўн етти аср аввал Қашқадарё этакларида Нахшаб ёки Насаф деган маскан пайдо бўлган, кейинчалик катта ва сераҳоли территориянинг пойтахтига айланган. У VII—VIII асрларга келиб ҳунармандчилик ривожланган, пахсадан ишланган бақувват деворлар билан қуршалган типик илк ўрта аср шаҳри бўлган.

Ўзбекистон Фанлар академияси археология институтининг Қашқадарё отряди собиқ пойтахт тараққиётининг асосий босқичларини аниқладилар. Улар ўтган дала мавсумида шу шаҳарда қазиш ишлари олиб бордилар. Экспедиция раҳбари, тарих фанлари кандидати Б. Кочнев қуйидагиларни айтиб берди:

— Насаф бизни кўпдан-кўп қизиқарли топилдиқлар билан суюнтирди. Бу ерда биринчи марта VII асрга тааллуқли ва пишиқ ғиштдан ишланган устун қолдиқлари топилди. Устуннинг юзи ганч сувоқ қилинган. Эрамизнинг бошларида Насаф яқинидаги Еркўрғон шаҳри ибодатхонасини қазиганда ҳам шу хилдаги устун топилганди. Бу ерда очилган қоракуя босган меҳроб мана шу кенг территорияда бундан икки минг йил аввал яшаган оташпараст зардуштийлар ибодатхонасининг қолдиқлари бўлиши керак, деган фикрни келтириб чиқаради.

Ерда бир ярим минг йил ётган ва яхши сақланган шафтоли данаклари олимлар учун зўр аҳамиятга эгадир. Бу ерда топилган нарсалар орасида лойдан ясалган кентавр бор. Одам башараси бериб ясалган бу отнинг чавандози ҳам бўлган-у, лекин асрлар оша йўқолиб кетган бўлиши керак.

Қашқадарёнинг қадимги пойтахти кўчаларига тош ётқизилган. Девори пишиқ ғишт териб ишланган қудуқлар яхши сақланган. Бу ғиштлар сув чиққан жойдан бошлаб териб чиқилган. Баъзи қудуқларнинг юқори қисми кунгирадор қилиб терилган. Буларнинг ҳаммаси қадимги Насафнинг моддий ва маънавий маданияти ўз замонасида юксак даражада бўлганлигини билдиради. Археологлар ҳунармандлар маҳалласида шиша идишдан кўчган тамғани топишга муваффақ бўлдилар. Тамғада идишни уста Бубакир ясаганлиги айтилган. Олимлар ҳунарманднинг иш услубига қараб у X асрда ясалган бўлиши керак, деган фикрга келдилар.

Археологлар келаси мавсумда ҳам Насафни қазишни давом эттирадилар.

В. ШУМАИЛОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Қарши.

ОБ-ҲАВОНИНГ ЎЗГАРИБ ТУРИШИ

Ўзбекистонда декабрь бошларидаги совуқдан кейин ҳаво яна исиб кетди. Лекин қиш қишлигини қилади. Синоптиклар декабрнинг иккинчи палласида, январь ва февралда нималарни ваъда қилишади? Бу савол ҳаммани ва даставвал деҳқонларни қизиқтиради. ЎзТАГ мухбири Г. Кирхажи об-ҳаво хизматига мурожаат этиб аниқланган прогноз маълумотларни сўради.

Агрометеорологик прогнозлар лабораториясининг мудираси география фанлари кандидати С. АНИКЕЕВА қуйидагиларни маълум қилди.

— 1974—1975 йилларнинг қиши жанубий кенгликларга хос бўлиб, температуранинг кескин ўзгариб туриши кутилади. Ортиқча совуқ бўлмайди. Айрим пайтлардагина тунда симоб устуни нулдан 15—20 градус пастга тушади. Қорақалпоғистоннинг шимолий районларида, Бухоро областида шундай температура бўлиши мумкин.

Шарқий Сибирь районларидан совуқ ҳаво массаси босиб келиши натижасида қиш совуқ бошланди. Кўпчилик областларда ҳаванинг тунги температураси нулдан 15—20 градус паст бўлди. 1941, 1946 ва 1954 йилларда ҳаво шу таҳлитда совуган, лекин унча кўпга чўзилмаганди.

Бу йилги қиш бошида ҳаво бирдан совиб кетганлигига қарамай кузги экинларга зарар қилмади. Бу йил намлик оз бўлган лалми ерларга сепилган уруғ ҳали унмаганлигидан совуқнинг зарари тегмади. Тошкент ва Қашқадарё областларининг тоғлик районларида тушган 19-25 сантиметрли қор кўрпаси сепилган уруғларни совуқ уришидан сақлаб қолди.

Икки-уч кунлик совуқ мева дарахтларига ҳам зарар етказмади. Боғлар паст температурага яхши чидади.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00—МОСКВА. 18.20 — ТОШКЕНТ. 18.30 Мультфильм. 18.50 — Хотин-қизлар ўртасида Тошкент халқаро шахмат мусобақаси. 19.15 — «Ахборот». 19.30 — Миллионлар ленинча университети (Москва). 20.00 — Олимлар даврасида. 20.20 — Саҳна усталари. Лутфулла Нарзуллаев. 21.00 — «Ахборот». 21.20 — Концерт. 22.00 — МОСКВА. «Вақт». 22.30 — Хоккей: СССР—ЧССР. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатуви. 18.20 — МОСКВА. 19.05 — Янгиликлар. 19.15 — Расмларда қуёш акси бор. 19.30 —ТОШКЕНТ. 19.50 — Врач суҳбати. 20.00 — МОСКВА. Концерт. 20.55 — Ҳужжатли экран. 22.00 —ТОШКЕНТ. 22.30 — «Трест» операцияси (бадиий фильмнинг 1-серияси). **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 19.00 — ТОШКЕНТ. 19.20 — Концерт. 20.00 — Тошкент янгиликлари. 20.15 — Ҳужжатли фильм. 21.25 — Беш йиллик маршрутлари бўйлаб.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 19/XII да **Спартак**, 20/XII да **Марварид изловчилар.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 19/XII да **Қароқчилар**, 20/XII да **Олтин девор.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 19/XII да **Беш кунлик куёв** (16.00).

КИНО

Есения — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «НУКУС», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Майсиникулик киши — «ЧАЙКА», «ҚОЗОҒИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Бахтли бўлишни истасанг — «МОСКВА», «ҚОЗОҒИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

19/XII да — **ҚАРОҚЧИЛАР.**
20/XII да — **ОЛТИН ДЕВОР.**
21/XII да — **ҚАРОҚЧИЛАР.**
22/XII да — **ПАРВОНА** (11.00, 15.00, 19.00).
23/XII да — **ОЛТИН ДЕВОР.**
24/XII да — **ИНҚИЛОБ ТОНГИ.**
25/XII да — **ҚАРОҚЧИЛАР.**
26/XII да — **ОҚШОМДАН ТУШГАЧА.**
27/XII да — **КОМИССИЯ.**
28/XII да — **ОҚШОМДАН ТУШГАЧА.**
29/XII да — **ҚАРОҚЧИЛАР** (11.00, 15.00, 19.00).
30/XII да — **ҚАРОҚЧИЛАР.**

СПЕКТАКЛЛАР КЕЧ СОАТ 7 ДА БОШЛАНАДИ.

Билетлар сотилмоқда.

МАРКАЗИЙ «ЮБИЛЕЙ» СПОРТ ЗАЛИДА

23 ВА 24 ДЕКАБРЬ 19.00 ДА СССР биринчилиги учун «А» классининг «СТАРТ» (Верхняя Салда) — **«БИНОКОР»** (Тошкент) **командалари ўртасида**

ХОККЕЙ

Билетлар сотилмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги давлат плани ва республика давлат бюджетининг лойиҳаларини муҳокама қилиб бўлди. Ана шу жуда муҳим ҳужжатлар тайёргарлик комиссияларида батафсил қараб чиқилганлиги тўғрисида матбуотда хабар берилган эди. Барча доимий комиссияларнинг вакиллари ва халқ хўжалиги мутахассислари ана шу тайёргарлик комиссиялари составида иш олиб бордилар.

18 декабрда план-бюджет комиссиясининг мажлиси бўлди. Бу мажлисда Ўзбекистон ССР Олий Совети тармоқ комиссияларининг вакиллари қатнашдилар. Мажлисда республика халқ хўжалик плани ва бюджет лойиҳаларининг айрим қисмларини муҳокама қилиш натижалари ҳақида ва доимий комиссиялар тавсияларининг бажарилиши тўғрисида тайёргарлик комиссиялари раҳбарларининг докладлари ва ахборотлари тингланди.

Мажлис қатнашчилари ўз нутқларида мамнуният билан қайд қилиб ўтганидек, 1975 йилга мўлжалланган топшириқлар тўққизинчи беш йилликда республика экономикаси ва маданиятини янада ривожлантириш вазифаларига тамомила мувофиқдир. Бу топшириқлар КПСС XXIV съезди томонидан қўйилган беш йилликнинг асосий вазифасини — меҳнаткашлар турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлаш вазифасини бажаришга ёрдам беради. Депутатлар КПСС Марказий Комитети 1974 йил декабрь Пленумининг корхоналар, ташкилотлар, қурилишлар, колхоз ва совхозлар коллективларининг куч-ғайратини ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини бутун чоралар билан ошириш, техника тараққиётини жадаллаштиришга, меҳнат унумдорлигини ўстиришга, янги ишлаб чиқариш қувватларини тезроқ ишга туширишга ва мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан яхшироқ фойдаланишга, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш учун барча резервларни ишга солишга, айни вақтда моддий ва меҳнат сарфларини камайтиришга қаратиш ҳақидаги талабларини муваффақиятли амалга ошириш муҳим эканлигини таъкидладилар.

Мажлисда тайёргарлик комиссияларининг план ва бюджет лойиҳалари юзасидан киритган таклифлари қараб чиқилди. Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги давлат плани ва давлат бюджети лойиҳалари юзасидан план-бюджет комиссияси ва тармоқ комиссияларининг, ёшлар иши билан шуғулланувчи комиссиянинг хулосалари, шунингдек комиссияларнинг қўшимча доклади тасдиқланди. План-бюджет комиссияси раисига Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессиясида қўшимча доклад қилиш топширилди. (ЎзТАГ).

Тошкент Фармацевтика институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари институт фармацевтик химия кафедрасининг мудири А. Ю. Ибодовга онаси

Султонхон АҲМЕДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана. Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000. ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ✱ ТЕЛЕФОНЛАР коммутатор — 330249 дан 330258 гача. Эълонлар — 338142.

Р. 02013. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. А. — 294.